

Ha u

*Espérance
Aujourd'hui*

Ha u

Ure khera sebēke: Ian FLANDERS

Ure fien: Pasitēē Filipi KāBU

Ure kherani mansina: Pasitēē Daniel DIBULONI

Khapar sōke anī sebēkera hale asī Ufē phara na Ufē
da thū

Thumu yuusɔ

Page

1. Thumu bireeke dɔnt "Salɔm" 5
2. Ha ie 'leere 11
3. Mɔ̄ tibil na hanant ha u na Thãgba 17
4. Ha u tɔbɪlaa thũthun 33
5. Ha u herra 39
6. Ha u na bɛr 'leere 45
7. Ha u na kuvr 51
8. Ha u na dɔbirɔ fãgasɔ 60
9. Ha ie midara 66
10. Ha uke na unant 72

1 Thumu bireeke doni "Salom"

Na ture baale na hala' na so nayi si har thuraake tɔbila n gbɛgbereɔ wɔ 'le ha u. Agakpaana jɔjɔ anɔ thɔthun n gbɛgbereɔ ha ie yaalela a jɔ yɛe thɔso fev.

Gɔ punone do nɔ har bɔ gireraake kuvr na tibil beere na hana', agɔbo anɔ yirɔ thɔ kha haa gɔ na tɔbila agɔborake kpooresɔ nɔ-n 'le anɔ cɔdaraa bilo. Nɔ punone muvr pur derra na maara gɔ do anɔ tibil ukhaa kho dɔ nɔɔ agɔbo thɔ bor ukha dɔ kɔv. Thɔ jɔjɔ asɔ tibil do para punone a ti sar ha ie hanane na biel duvr.

Thumu yvuke, ado sa hun mɔ ɔɔ kɔr piernɔ a hulona na mɔ a donɔ nɔ thɔeere banɔ tɔbila fev, a dor thɔeere sa perronɔ caca bo di si pere haar ɔbooke na hunni sebeeke na-n pi, na 'laare so jɔ thumu mɔke Thɔgba hananɔ punone na 'laana ɔɔ ha ie nyanyɔa boora di a na 'laa ger gɔ vɔvɔ gɔ kɔasi thɔ fevra.

Sa muere ha ie kɔv mɔ Thɔgbaa sebe sonɔ, di thɔ kɔtɔ gɔdo di sa fona si me "ha ie" thumu biree kɔv bo mɔ Bibil n kpiernɔ.

1. "Ha u" kir

Na Ebirə thumu caca fu paar Ulfe Tuna a wɪ yaal wɪ miə ha u kir ger wɪ-n so "Saləm".

Dɪ Saləm thumu birera hananɛ kiru dakha du hulono ka kɛ sa cɪcɪnɪ na miɛ wo.

a) Ha ie toore na tɪbɪla

Fu paara "Saləm" thumu bire gukɛ n nenanɪ mɔ̃ tɪbɪla toonɪ kha pa biɛl na ha u, gɪ-n ninanɛ dakha mɔ̃ tɪbɪl hananɪ biɛl dɒvɪr na na ɔɔ 'walākhasɔ.

Ha u gukɛ tɪbɪl n hananɪ gidonɪ thū khasɔ na hale cɔkaara, na thɔ̃ do paraa agɪbo na tɪbɪlaakɛ diɔrəoni gaa ya?

Ɔɔ thale gɪ, sɪ gɪ kãasure gelela, gidonɪ dɔ sɪ mu ha iedaa sɪ gba gɪ gɪ do kɔ̃fɪ na thɪ ɓũɔ. Ha u n hale booke tɪbɪla toonɪ paa a 'li kha, ado biɛl a na nɪ kha thumɪa booke gɪ-n da warnɪ awɪ gbulona. Dɪ ha ulera n cɒvɪrɛ du bɔr wɛr fɛvɪra.

Agɪpɪ sɪ punone ther thɪ jɔ ukhaake n nenanɪ biɛl dɒvɪr tɪbɪla thɪthun ger dɒvɪn mɔ̃ her bilo hanɪ, kɔ̃tɪna na bɪsanaa 'li khaa bilo, cɔ khu khadaraa 'li khara, kuunna agɪbo 'walākhaa 'li kha bilo thɔ̃ do paarra. Ger gɪ caca thɪɛ dɒvɪn tɪbɪlaa 'li kha dor thɪ kɔ̃fɪ.

b) Ha u na Thāgba

Mō sa gbebuni asti 'li kha nakha Thāgba "Salom" thumu birera hanane kiruuke doni thudaa, gi-n mure ha pedaa. Si-n hanane ha uke danani thu booke si-n 'lini kha na Thāgba booboo, di booraake thie jalni boo thudaara, si-n hanane kaakar.

2. Ha ie 'leere

a) Mō na toonani tibula

Si ado tibulaa tooke wi-n toonani kha tibil kpuso, punone do noo ha u n 'lee awi thithun agiborake gi koo maā 'leere. Dirake tibil na hale, ke na soni nayi mo uni-n toonani tibula ha u n hale waa uni thithun du miēna moke "Salom" thumu birera sona'.

Ger gi nuwe wer hale mo fa 'linani kha afi walakha tibilsa. Di mo gi-n fu si ha ie 'leerera n da thudaa bilo?

b) 'Li kha na Thāgba

Booke si tooni sopugo cuurera gi-n une a kuur ha uke tibula hanani kha na Thāgba. Gelela n nunane do bir kuun kha thoma n cuu, di sa mure gaa thumu seberaake di ga hulono. Ger huna moke Thāgbaa ha ie tini na pi, hue khere thi kpusora thura ke lonani tibili hara di ga-n hino si maar du thoo asti yi na jalna horo thiena.

3. Nwɛɛ n kpaanenti ɔbɔɔke tibili kuun kha kuurni na kha Thāgba

Ado si bor sobɔr, ke dɔnti Thāgba thumu, dapaara sa lɔɔn yɔɔyɔɔ thu nɔwera ke puuroni. Ger dɔɔn thul jir na dɔɔre, na fɪful thɔ caar dudu na kpɛrɛɛke n thɔɔnti tibil a pe burɔ di yāal un-n je gire na unani kena bɔɔsɔɔke n kpaanenti, di wa-n yāal un-n miana thuesɔ agborake un-n do kha thɔma na thuesɔ. Wɪrɛ fɛvuke n dɔɔnti ga thɔsɔɔle ninane di wɪ 'leere ha u, di gire puuroninake dɔɔn bɔɔ fɛv wɪ-n hana maar na yeyere awɪ yi hanana. Wer thethe n sorake mɔke wɪ hanti gbulonenaake n kɔnti bɔɔ na sobɔr. Di tibil ca welela ha u na ha warra', wa-n ur di ga-n mɛna ha ie thumu bireeke dɔnti "Salɔma".

Thumu yu ikhaake n kpaanenti sa mu ner mɔ tɪbɪlaake dɔnti dea dɔɔɔ thɔmana na punoni na 'le thubɔre si a na 'le ha uke si-n munt gire.

Si nenɛke thɪ kɔtɪ dɔɔn fi je di Jeju Kirisitira ther paar na yi. Gɪdɔnti a-n punone a 'laa tibilɔ, a kuun fi do a kher fi do, ɔɔ taa si a ha fi ɔɔ ha ie.

Si kɔɔ sorake "Salɔm" thumu bire guke huloneni ka. Di si kɔɔ mure mɔ tɪbɪla too para mɔ wa 'lini kha na mɔ tibili 'li kha hanti na Thāgba. Si "Salɔm" thumu birera hanane kuru a pɛr a jɔ thale 'lo ya?

4. Mō tibil berre agibo mō khō pere-n 'leeni paar

"Salom" thumu bire guke nenani dakha mō tabila hani paar di wi 'le berre a toona kākar. A-n mure mō tibil na hanani ha u gidoni wi-n berure di thulkur na hale na daan ga. Si har nī booraake ber bore doni nwe na sobor.

Maar n fure tabila nī joo tu khabaasoraake n cventi puure dusora dudu di wa-n kpaarna wi-n weni (terrorism eternal). Ikha hale wo puu cure na-n ku wi thue. Ikhasoo dakha har di gireraake koor na ca susoo karni, ikha ha wo di gireraake tomin deere thuni a vōvō.

Kier wo a si gba hun "Salom" thumu bireekera ke mianu ha uda, ke Thāgba Kōtin yaalni gi koo hana tibilala, gi hunonane fii na bō ca yrera gidoni joojoo yi hanana diwlu koo na hana ha ia'.

Si punone soyi wo "Salom" mure mō bere na hani tibilala si a-n mure dakha wo mō ga borni tabila feura wi khō wa-n per. Joojoo kperno mure pur derra, gidoni wa-n puno wi haan awi codara booba' di wo wa-n puno na bul wi dotoro curo oboke gi-n kho wina'. Ni hune mō gi khurni di fa hana ha u oboke thie 'lee finu phuphuphul agibo afti yerra khoo na-n voo afti tibilso. Ikhaso na-n mu mō dikor bore na hani thura, na tomi khedaa, sobo thumu guke kekerenani asi ha ie hana, mena gi na ber 'leere ger n unana thū kha tibilala awi ha na caasora na dusora.

Thale a si gba na hun ha ie thumu agbo ha ie bor thumu gi-n thar tibili yi hanana bilo feura.

5. Tibil har noorera na thi tinone

M5 sa purnani sa sor nayi "Salom" thumu bire nunane mo tibil na hanani ha u na thi tinone. Kuru dvon tibil na thieeke dioroni. Gidoni Thagba yaale tibia n too kha coco a 'le kha na thi tinone. Si asi juor na hun 'li kha caalera kuure moke si koo muni fu paarra. Thieeke Thagba tininake n biru do thulke thie tibilu a-n 'le berre ba. Gidoni ikha hale gure maar horoni wa ji ado thagba nyvon na une na se thu di heso na bora'. Di ikha wo ka hana der thagba nyvonaake kveani thieso, na thi jiso, na je kuvulusoke n theni du kve thieso.

Mena gi, yi hanane aa dumo dumo si khir a-n purna. Di ikhaso hale a wi kpter wa khire wi biel gi-n ti wer ha u awi yiro.

6. M5 fa birni na 'le ha u

Si 'laare nenē booboo "Salom" thumu biree kur moke gi nunani Bibilla. 'Li kha, kakar, berre, na mo ga boru tibilu a kha a na-n per. Si anye gi sa-n puno na da ha u kpter da pasoolera ga? Di mo sa puno na 'laa na 'li gar?

Sa 'laare tuurso dudu mokera sa durni sebeeke sa-n jala ye kuloo. Sobor gi wer caca tibiaake Thagba tini ha u wi koo toona ado sa hun moke si muni thumu neesoke. Gidoni thie guke wi koo hanani si wi 'lee ger obooke

sopugo loni tibili hara. Di sa mu ger dakha ka pa gureraakera n kpaanenɪ. Mõ sa birni sa-n dur, sa mure mõ sa birni na yaal na 'le ha ura na mõ sa dont thõma ha ie yaalela.

=====

2

Ha u 'leere

Jõjõ n yaale awɪ thĩthun ha u, ga do baale ga, si sa-n puno na hana ha ukera mõ gɪ kherenɪ Thãgbaa sebera ga. Anye gɪ du ha thale? Bibil n ha ser ikhaa tuur ya?

1. Tibili nũ nɔvɔr

Mõ sa 'laani tuur ɔ bulelaake, do si koo hun Thãgbaa sebe fu paar, Jeneji sebera ke mianɪ mõ thĩeso funɪ fev. Si jena gɪ, obooke Thãgba koo tini kuun na kher, wer fev biɛlbiɛl jure ha ie caakera dananɪ thu ke si koo munɪ nenẽ. Agɪɪ si jena gɪ dakha booke Adã na Evi nɔvɔrɪ nũu jofv biɛlaake Thãgba koo somɪ wa-n nerɔ nũu. Wɪ koo khor thuru biike fi-n junanɪ puure na boɔ, gɪ dor ga booraalera wɪ 'lee ha uke wɪ hananɪ, gɪdomɪ dapaara awɪ kpter nyanyaane.

Sobɔr gɪ wer obooke si-n cvunɪ thĩeɛke na buɔnɔnɪ tɪbɪla thĩthuna', si-n hanane ha kuere agɪbo ast kpter na heen si sor, gɪdomɪ ast ha hure thu thõ do paar di ga-n be ther khaa, di gɪ-n ti se ha u fev haarra.

Tibil jɔjɔ 'leere ha u kpalākpālāa dɪ wɪ tha thunɔ sɪ na cuv puure. lɔkhasɔ n jure sa khur haar mɔ awɪ kpɪer muna winɪ. Dɪ gidonɪ wa-n nɪ thĩe bā, gɪ-n cuv wer haar na-n thu wɪ thɪena 'lo bā. Sɪ ga nina dɪ tibil ca wele teana ha u wɪ hana thala'.

2. Gure tibili nūu nuur n cuvni

Sɪ kera ɪna ka paaraake sɪ kɔɔ sonɪ yū. Ɔbɔɔke Thāgba nɪenɪ Adā na Ɛvɪ sopugo cuv. A mure sɔ caar dudu a pe tibɪlala thura. Ger dɔɔn lumɪ neeke nū nuure inani tibilɔ, gɪ do dakha sere fev nū nuur.

Sɪ-n yire gaa sɔɔlera Jeneji sebera sapɪtɪrɪ 3.

Dɪ Thāgba Kɔtin so siirə: "Gidonɪ fi cvvre thale fi 'ler svɔn a jɔ nvma fev, bībāa fa-n hana, fa-n khona thilākobe wire fevke fa hanani yire. Ma pere laare fere na kheri thĩthun, afi məl na ɔɔ məlɪ thĩthun. Ɔɔ məl na-n cvvre fi yuv. Dɪ fa-n dūɔ netilētirera". Thāgba Kɔtin sor kherra: "Ma cvvre afi bi kɔ ga khur, nakha afi wal dɪ ga nɪ fi jɔɔ; fa gaare sɪ na kɔ bisāa, afi kora fa gar yire sɪ ɔr na dɔ far kɔtɪ". "A sor Adana ayi: "Gidonɪ afi kher fi pɛ nūu a kho thuruv biike mɪ kɔɔ pɪer fini, fa-n khoa', fer dɔ kirv dɪ ma sɔɔɔ thu, gɪ khe far. Fa vɔɔre waa sɪ fa-n yuraa dikɔ wire fevke fi

hanani yire. A na phu fare uu na pvusa, le thĩe fa-n kho dakha. Fa hũvserɛ sɪ fa-n 'le dikor phaphapha fi ker fi l- thuraake fi kɔɔ theni. Gidonɪ thilākobe fi do thilākobera fa ker na bir". (Jeneji 3:14-19).

Sa hune kpa kha kpa kha sũɔsɔke doni asi sopugoo lumɪ, di sa yere ger fev biɛlbiɛla ha u bire car bu agibo tirore.

a) Mɔ sɪ 'leent ha u na Thãgba

Thĩ kɔtunake duɔn gure nĩke mɔ tibula na hanani ha u na Thãgba Kɔtuna'. Wɪ weere Adã na Evi a faa nãkuorra di wa-n puno wa-n ur biɛl duvra 'lo na Thãgba mɔke wɪ-n kɔɔ urnɪ kha caca fu paara'. Pol thõthõ mure mɔ tibula fini a ho Thãgbaa lãlaadaar. Di ado sɪ dor Thãgba lãlaardara sa puno ger a na hana ɔ ha ieeke haarana', gidonɪ asi kũu kha na Thãgba kuure.

Pha nɔ bɔ kukuv hale, gidonɪ huɛ hale sa punonɪ na bir na kuunna Thãgba. Anyee thumu dav ha ure thaa!

Sa mu ger sapitiri gure n kpaaneni.

b) Thũ khasɔ

Sɪ kera birɔ una Adã na Evira. Awɪ nũ nuur dor nɔɔ, di Thãgba so a funa ga bɔɔraale awɪ 'li kha na bir na do biɛl na caca khaa 'lo bã, wɪ 'leere ha u na 'li khaake wɪ

koo hanani caca fu paar di thũ kha ur nenẽ. A fi juur hun thũ kha jɔjuɔ do biel tibilaa thĩthun nĩke. Si ha uke hani asi thĩthun nakha tibila punone hana nwe. Sobor gelela do, ke doni tibilaake hunani kha kpũ 'li kha; thũ kha luun herra, kuun na khera, nakha cɔkaara, kɔtina na awi bisãsoo thĩthun. A fi bir to the gbe tibilala na di gbeburu huɔ.

Balanyo nweeke asi nũ nuur unani duɔn asi thethee 'li khaso debire do thũ kha di thũ khaalera n unane der, na ha helle na bo gaare. Di thiena thale n cuure di sa-n 'li ha uke si-n yaalni gire na gbẽgberena'.

c) Satã, fiful kpiɛ

Si jena di Adã na Evi koo nuure nũu Thãgbara, gidonu Satã debire a hona sii a po to wi per wi nuure nũu. Di wo mɔ gidonu Adã na Evi ture na dɔbɔɔle a pe Satãada nũu, ger gi Thãgba hẽe wi sor di wa-n kpãa Satãa tuurɔ. Ger do nɔo Satã hale 'lo da-n pe maar na suun tibil jɔjuora nĩke. A toore a do 'lo fifulda kpiɛ.

Si oo fululera duɔn mɔ Satã cuu suni di si kpiɛr gire Thãgba soni gi-n sãsure, ger ka bor, di ga-n ka hala si. Ger do nɔo ikhaa tibilsɔ n jini bonɛ, di thoɔ ikha a pe doɔrera na molo kpiɛresora. Ni ye wo thĩ ikhaake n kueani tibil ger duɔn: Tama khaa, na ta laare, na bodel cuure, na ha piere, na kɔtĩ do yaale na yẽe

thĩso...

Wɪ punone pɛr haar gaa thĩ cuusɔɔle na una ware bɔnane agibo nɔɔɔ. A wɪ jɪ du do wɪ yɪere dapaara wɪ lɔvɔn pheruraake dɔnɪ sopugo pheru du do wa-n puno na ɪ 'lo bā. Dirake wo maar, na jēv, na ha helle na-n pɪ kpua' mena gɪ-n dɛɛnɔ.

Ger dɔ nɔɔ ado si kɔɔ jɪ gelesɔ, sa piere kɪkɪ Satāa ful thɔsɔɔke a-n unanɪ.

d) Mɔ̃ thu debini a puuro

Obɔɔke Adā na Ɛvi kɔɔ hanɪ Ɛdē nākuorra, wɪ kɔɔ 'lire kha na thĩe fevuke hanle bunɔ. Du thu kɔɔ 'laare thĩe fevuke wɪ-n yāalaanɪ wɪ 'lerɔ si ga-n do fāga wɪ-n tɔ'.

Sɪ nenē thĩe debire, dɪ tibil bir do lālaardaa nakha thĩe fev. Jojɔɔ anɪ thĩthun jure mɔ̃ gɪ-n nunɪ si tibil n puno a 'li dɪkor thura a kho. Tibil teenane a kēkerena hɔ̃ puu, na thĩ birɔɔke n kuɛanɪ le thĩe. Dɔ a tu dakha mɔ̃ bɔɔ debini a ga bɔre gure a kuɛlɪnɪ agibo ado ga kuere le thĩe si a tu gɪ thalera. Ikha le thĩ dakuru n kuere du the thi khura. Ikhaada wo n kuɛ du do Thāgba nyuɔn juɔnɔ a kar du hi thiɛna. Khoe na hɔrɔ thĩesɔɔke n dananɪ thu (a hona thi jɪ, je kukuvlɔsɔ) nunane dɪ tibil har kēkerenena na thĩe thethe.

Tibil jojɔɔ anɪ thĩthun caanane gaare a jo bɔnane, gele fev dor nɔɔ dɪ tɪbɪla har derra. Gure fevuke si yunɪ dor bābarane ast ha ie yāal para.

e) M5 khir loni thura

M5 Adā na Evi na koo nur ni nuu pa, wa koo ji khir dakha ga. Si aguri wi biel Thāgba so war wa khire. Maar koo teenane gi fo wi ga booraale. Ni booraake jaju haleeke na-n hanani ha ia', gidoni khir n ku wer maar. Gidoni wa tibilsaale ye buru khir ho ware thieeke worone wuni dudu du do war ha jev bo fev.

Di nenē si mire gire doni koo Adā na Evi 'lee ha ulera na gire gi-n unani nīke. Si duru bure di sere fev so heen ca bielala si ha fev ke doni sopugodaa. Gidoni thuke na deba'. Si gi teenane wi ye Adā na Evi di pa na-n heene si sor thake ya?

3. Ast tibil do pa

Ado si koo har kpu ga dor ga tee kha ga. Si gire doni koo sa ha kpu na Adā na Eva' si-n hona we joo.

Adā na Evi 'leere ha u, "Salom" gidoni wi bor Thāgba nu nur. Nīke sa ji ha u ast thuraake si hani nō', na ast yira ga, oboke sere thethe soni yi sa-n pe Thāgba nō'. Gire na doni si ka na pe Thāgba nuu a na ne nuu gire fevuke teanani booke a-n ni sarni thie, si-n ka bor si na pe ast ha ful kperuke a-n hanani agibo tibulaa fiful thosa agitorake Satāa ful thosora.

Thumu yv kōfi vreeke sa birni sa-n dur liir sa fu sa-n mu mō sa 'lent ha u thuraakera kēkerene jorni thake?

Sɪ punone mu nenē caca nɔ kaarɪke sa kanɪ. Dɔ sa-n pe nūu gɪre Thāgba Kōtun n sonɪ ɔɔ sebera ke dɔnɪ Bibil. Dɔ sɪ gba gɪre Thāgba n sonɪ dɪ sobɔr gɪ sɪ deenaa ha pɛrɛ.

=====

3 Mō tibil na hanant ha u na Thāgba

Thuraake sɪ hanɪ nī 'leere ha u. Gelela daan dɪ the caca tɪbɪlaake Thāgba kɔɔ tinii pa. Dɪ cɔv pa caalera hale dɪ ga-n jal 'lo gidɔnɪ sɛrɛ dakha nɔvɛrɛ Thāgbara nūu nīkerake. Dɪ ha ie bɔrɛelera n thar asɪ tibil dora bilɔ fɛv.

Dɪ sa mure wo mōke sa birni na 'le ha ura, gɪre sa funant caca dɔvɔn, asɪ 'li kha na Thāgba.

1. Mō tibil kuun kha na Thāgba kɔɔ buni

Adā na ɛvɪ kɔɔ kuune kha na Thāgba dɪ hulono. Sɪ awɪ nū nɔvɛrɛ dor nɔɔ dɪ Kōtun kɔɔ wee wɪ faa nākuɔrra jɛra. Kɪer wer sobɔ thumɪ guke n kɔnɪ buɔ a dona thī nɔvɛrɛ puu sɛrɛ fɛura. Bɔɔraake Thāgba Kōtun n kɔɔ weent Adā na ɛvɪ nākuɔrra da-n faa, Kōtun wee wer ɔɔ yɛ burɔ a funa ga bɔɔle wa-n puno na kuun kha na Thāgba 'lo bā.

Sɪ anyera sobɔrule do sar nī thī nɔvɛrɛ puu?

Asi sopugo dakha wee ser Thāgbaa yē burɔ. Gɪdoni asi hasɔ bɔɔ fɛv nar puu cvure. Thāgba Kɔ̄tɪn dakha wee ser a faa nākuvorra. Thale leere ha asi kuun khara na Thāgba Kɔ̄tɪn. Ha u na bir hale 'lo tɪbɪlala nakha Thāgba ga sa banoŋe na so nayɪ ɔbɔɔke tɪbɪl na gbɛburɪ nɪ ɔɔ kuun kha na Thāgba ga, ga khuraare mɔ̄ a na hananɪ ha u ɔɔ tɪbɪl dora bil gɪre sɛnɪ.

2. Mɔ̄ tɪbɪl na fɔnɪ sɪ a bir a 'lɛ ha u na Thāgba

Sɪ kɔɔ hune Thāgbaa sebera ka paasɔɔke n mianɪ gaa thumu:

Caca fu paar, Jejuu kɔ̄ bɔɔra, thɔ̄thɔ̄ thue
n kākare dɪ wa-n sona ayɪ:

*"Thāgbaa i n dvbarɔ thāgbara yĩ le pər, sɪ
ha u n deene tɪbɪlala thura, ke lonaanɪ
haar."* (Luki 2:14)

Agɪpti Pol letereeke a kherent sor le:

*"Gɪdoni ado ga bɔɔke sɪ kɔɔ donɪ
lālaardara nakha Thāgba, ɔɔ Bikuun khi
cvv ser dɪ sɪ bir kuun kha na Thāgba."
(Rɔm 5:10a)*

Wo Pol bire so thake ɔɔ leterera a hant Efeɪɪdara ayɪ:

*"ɔɔ khi kɔkɔ thuvra a kvna laare a cvvna
dakha caar yenyɔ wɪ bir kuun kha na*

*Thāgba a do tomɪ biɛl. A kɔɔ inɛ a mi
tutugo buɔɔke dɔni ha iedaa nɛrɛraake
hunɔni na Thāgba, na wirɛraake wɔrɔnɛni.
Ɔr dɔ nɔɔ di sɛrɛ biɛlbiɛl yi l- paar
Thirɛra na Thu Phuu biɛl." (Efejɔdara
2:16-18.)*

Ka paar yenyɔɔke hunɛni, Bibil n nunanɛ tibila dor
"Thāgbaa lālaardara". Di mɔna gɪ sonɪ thale ga thure
tibil jɔjɔ agɪbo ga phurore tibulala. Di anye ni-n kpɛr?

Sobɔr gɪ wer tibila na-n yāal wɪ yɛ Thāgbaa lālaardara
ha wa'. Awɪ i yāal para gɪ the. Sirake tibil na puno na
bana gɪrɛ Bibil sona'. Ado si-n kēkerenane Thāgba a na-
n do Kɔ̄tn asɪ yirɔ ga, thale nunanɛ di si debire do ɔɔ
lālaardara. Thale gɪ ha.

Ɔmena gɪ ha na wirɛ na-n cuɔni awɪ du jɔfɔsɔa'. Awɪ
cuɔ pa n laare awɪ duke wɪ harɔni.

Thumu bireeke "sɔni lālar" nunanɛ sor dɔɔra hulonone.

Kuureeke tibili kūu kha kuurnɪ na Thāgba sobɔr gɪ waa
gel, dirake sɛrɛ fɛv thumura telɛ.

Si nenɛke, si mia the paake sa yuni niwerara, kɛ dɔni mɔ
wa gbɛbuni ha u n bir gɪ hale Thāgbara nakha tibila.

a) Jeju dɔn Taadaar

Sɪ kɔɔ fɔna caca ka paake sɪ hunt. Thɔ̃thɔ̃ thuesɔ n khune nɛ.

"Thāgba hina khure sɪ ha u n deene tibilala thuraake a nani".

Anye sɪ-n dur verseraake?

Caca thīe, sɪ jure dɪ Thāgba nar tɪbɪla fɛv. Mɔ̃ thīe fɪnɪ thake a tɔ̃tɔ̃n gɪ bɔre kpe. Thāgba nar tɪbɪla. Gɪ-n nunane a-n yāale ha u n birɔ hanale, a-n yāale a cuv kuuneeke hulonenɪ ke wa-n kākaronɪ n birɔ hana kha na tɪbɪla. A-n yāale thale, na mɔnake sɪ-n cuvɪnɪ du ho lālaardara ha sɪ na ɔr, mɔ̃ asɪ sopugo, asɪ dɪ pa na asɪ puu cuv na asɪ nur paasɔke sɪ-n nurunɪ. Na gele fɛv Thāgba na ser dɪ a-n yāale sɪ kuune kha na ɔr. A-n ha ser ɔɔ ha ie!

Agɪɪ, Thāgba tire kɪere. ɔr gɪ, ga do tɪbɪla kɔɔ tɔ, sɪ ɔr te kɪere a puno a gbɛɛsɪ nɪweeke hanɪ le.

Dɪ anye a ti kɪere a cuv?

Nɛeeke thɔ̃thɔ̃ thuesɔ khunɪ n mure Jeju Kirisitii kɔ̃da.

Wɪ-n mure ha uke na hananɪ tɪbɪlaa thūthun nakha Thāgba. Ger gɪ Jejuu kɔ̃ kir dɔn a gbɛbɪɪ thomaake dɔnɪ ha u n birɔ hanale tɪbɪlala na Thāgba.

Mõ Jeju koo cuv thomaalera? Anye a cuv di tbitla bir kuun kha na Thãgba?

b) Mõ wı kpanı Jeju kuku thurura

Ka paar yenyooke huneni Rõmẽ na Efejudaraa sebera mure cãcãa ayı bir kuune na ha u punone hale na Thãgba gı do Jejuu khi kuku thurura do nõo.

Sı gı dor thĩ kõfũı ka di sa mu donı kuru Jejuu khirõ nakha astı kũu kha na Thãgba. Sı birõ so Efejudara:

*". . . a koo helle, di the oo khirõ gireeke koo
cve nını di ni do lãlaadara na Thãgba".*

(Efejudara 2:17)

Sı jena gı bo, di astı sopugosoo, astı di pasoo, astı booke sa-n yaalrı Thãgba hana astı yirõ ga, ger cve sı di sı do lãlaardara na Thãgba.

Sı gre fevuke theranı teenane gı 'le so heene. Di so heeneelera khir gı. Ger do nõo Jeju Kirisitiike donı Khorrdaa Thãgbaa Bikuun, ke na koo cveni sopugo babilılla, a koo gbaar, sı ga do wı fere 'wera' Thãgbaa nĩkhiike sı cvvıı du do astı sopugo do nõo du fıv, a heen oobara. Or yaale a lumı sopugo helvuke sı cvvıı kuku thurura, gıdo nõo wıre fevuke na pıeni haar orra na bir na 'le so heene bã, di gidonı thale sopugo helvulera lumı Thãgba na-n hun vreeke pıeni haar di dvura lãlaardaar bã.

Thale Jeju koo gbɛburi nɔwɛɛkɛ dɔnti asi di pasɔ. Gɔdoni gi koo hure thĩ bābaranane di ga-n var tibili kuun kha na Thāgba. Di Jeju koo kuere varre, nenēke hve bɔne a kher too di Thāgba na-n ĩ tɔbulala da-n ha wɔ ɔɔ ha ie.

Mɔ fa 'li ha ulera? Mɔ fa gbɛburi kuun kha buɔ na Thāgba?

c) Jeju dɔɔn asi Jamana

Caca thĩɛ, dɔ tɔbila biɛlbiɛl n je ado kuune kuure Thāgba nakha nte, ɔɔ sopugosɔ dɔ nɔɔ. Sere fev teenane si to asi di pa Thāgbaa Kɔtɔni yera.

Di wo Jeju Kirisiti lumne heluuke mieneni asi sopugo, gɔdoni kuku thuraru a 'le sorike sere thethe teenani si koo 'le. Nenē si teenane si gba ha pere a deene Jeju Kirisitira, ke dɔnti so yeeda buɔke na cue sɔnti si bir si kuunna Thāgba.

Ger gi si teenane si hana Jeju too paar asi hara a too a na-n thoo si. Or dɔɔn Jamana na Taadaake Thāgba thɔnti. Ga tee kha gi do si ture ɔɔ taa kho biɛl si di si bo a na-n do kɔtɔni asi yirɔ gaaga'. Sa puno na 'li ɔɔ ha ie si gi do si bor ɔɔ Jamana doa'. Hune mɔ gi bɔrni di fa ji ha u punone bir 'le na Thāgba, du do Jeju Kirisitii asi Kɔtɔni dɔ nɔɔ!

3. Ha ie hanane nakha Thāgba

Sɪ jɪrɛ huɛ hale dɪ tibil na bir na kuun kha Thāgba. Sɪ nenɛ, sɪ yāale sɪ jɪ mɔ̃ ɡɪ-n ɔvɔni, dɪwɪlu wo dɪwɪlu, sɪ punone hana ha u na Thāgba Kɔ̃tɪn.

a) Dav na ha pɛ deɛnɛ

A ha u ha tɪbla yenyɔɔ thĩthun, ɔvɔ pa bɔ ca jɔjɔ hale n nenani awɪ 'li khaalera.

Sɪ punone gba thĩ nɪrɔrɛ na dau, ɡɪdonɪ, afɪ toona afɪ kũu khɛrɛra ɡɪ-n 'laa nare dau na sobɔr. Ha pɛ deɛnɛ na mɔ̃ nɪ ɔvɔni kha n unanɛ kuuneeke hulonenɪ. Sɪ kāke ha u na hani ikhasɔɔ kuun khara ga, ɔvɔ pa ikhaake na buɔɔɔna' ɡɪ-n una.

A sɪ gba thĩ nɪrɔrɛ ɔɔdaar kuunnaake thenɪ jal kpaar paar sa ker dɔvɔrɔ a na l- ɔvɔrɔ dɪ do a hire taan phi. ɡɪ punone daan a na-n bur ɔɔ kher na bɪsana a yāal wa-n neni nũu na fāga bu, a na-n phɔ̃phɔ̃lɔ̃nɔ wɪ a na hana war bɔ fɔvɔr kpa'.

Cɔka ole na hana ha u 'lo bā. Sɪ maara, na kɪɛr kɛrɛra, na launa na nĩkhiirɔ a-n ha bɔɔ fɛv.

Dɪ ɔvɔ pa ca gele n tire ha ie beeke hani awɪ hara.

Thĩ nɪrɔrɛ wookɛ dɔni ure hunani thɔma n gaare thɔ dona dɪ wɪ huura dea. Dɪ bɔɔ fɛv ɔɔ fil khure ka, da-n phaani wɪ, da-n nur wɪ, da-n kuena wɪ ire mɔ̃ awɪ thɔ na

bɔrna'. Dɪkhāa bɔɔ Durdara n cuvre thalera awɪ lakol bɪsāsɔra. Ger gɪ fil ca gele na cuv pa ca gelela khunonɪ thale gɪ-n unanɛ maar na ha kuvɛrɛ, na hel tiir kpɛrɛ. Dɪ a gɪ ha thale dau na ka anɪ ha pɛ dɛɛnɪ na-n hale 'lo bā'.

Anyɛ dɔ gɪrɛ thĩ nɪrɔrɛɛkɛ n dur sunɪ asɪ 'li khara na Thāgba.

Gɪdonɪ, Thāgbaa ɔɔ bɔ jura n yāalɛ sɪ jɛ ha ukɛ a hananɪ, a-n yāalɛ asɪ kuun kha na ɔr n dɔ dau na ha pɛ dɛɛnɛɛkɛ sɪ hananɪ ɔrra. A-n yāalɛ a weɛ maar na mɔ̃ asɪ ha n heen sunɪ sor, kɛ dɪkhāa bɔɔ n tɔna sunɪ kākarkɛ n thenɪ Thāgbaa ha iera.

Dɪkhāa bɔɔ sa-n 'laa 'liro a jɪ nɔ kpaa thĩ ɓɔnaakɛ Thāgba n cuv sarna' ger dɔ nɔɔ dakha sa-n puno a na l-Thāgbaa ierara ɓilɔnɔ'.

b) Dɪ pa faarɛ na ha u

Sɪ hunɛ ka paarsɔ Thāgbaa sɛbera gɪ puno gɪ miɛ kha na thĩ nɪrɔrɛɛkɛ gbaannɪ, gɪdonɪ thĩ kɔtɪ gɪ dɪ asɪ dur fɛv na dɛɛ Thāgbaa thumura.

Sɪ hunɛ ɓo Rɔmɛdara mak-ther verse bɪɛl.

"Nenɛ gɪrɛ so heene na hale kpurakɛ wirɛraakɛ hanɪ Jeju Kirisitira ga. Gɪdonɪ Thu Phuu fāgaakɛ n 'laanɛnɪ yirɛ du the asɪ bɪɛl dora nakha Jeju ger birsɛnɛ mi a ti mi sopugoo fāgara na khirii fāgara".

Dikhāa bɔɔ si punone na kpierna asɪ dɪ pa tĩsɔ du bir do sar heendaa. Dɪ si punone na kpiɛr na juna gɪ, si yɛrɛrake dɪ si bisere, a teena kule, dɪ sa-n heen sor dɪbara.

Delēdelē, ga puɔra mɪ kɔɔ heene vɛlɛsi kɔ̄tĩ duba yenyɔ Parɪ terē hu kɔ̄tunaake hant thi balɔ, gɪ kɔɔ dubɪ mare dɪ ga-n nɪ mɪ jɔɔ. Mē gɪ ɔbɔɔke fi-n junantɪ aftɪ dɪ pasɔ gɪ-n vɔɔ fɛr. Sɪ Thāgba wer ha pɛrɛke si hanantɪ Jeju Kirisitira dɔ nɔɔ dɪ faa a-n heen si sora'. Ger dɔ nɔɔ ga teena sa-n heene dɪbara sora'.

Gɪdɔntɪ Thāgba thubɪ sɛr gɪ dɔ nɔɔ si hana ha u na ɔr. ɔbɔɔke sɪ-n junantɪ bɔna bɔɔnɪke hulɔneni Thāgba Kɔ̄tɪn ha sɪnɪ, thale sa dɔnanɛ heenda dubaake si kɔɔ hanantɪ na faa sɪ sa-n kākɪ sopugo faarɛraake sɪ 'lentɪ na ha u Thāgbara.

c) Nav

Jā caca leterɛraake, a si hun le sɪ-n yɛrɛ mɔ̄ gɪ sontɪ ayɪ:

"Nav na-n hana maara sɪ navvke danantɪ v̄v n weere maar... Dɪ vɛrɛke maar n kvnɪ na hana navvke danantɪ bɔɔbɔa'." (Jā 4:18a na c)

Ka paartɪke n dur sɛr sa-n do maar na-n fu sɪ Thāgbara ga gɪdɔntɪ a na sɛr.

Sɪ jena kɪer mamaraale ha pɛdara Jā koo muna, tɪbɪla wɛɛkɛ koo kuunanɪ Thāgba dɪ do Jeju Kirisiti ha pɛ do nɔɔ.

Sɪ gɪrɛ donɪ bɔ ku thɛ dɔɔn Thāgba fuɔr ca jɔjɔɔra nɪ wa-n nuna dɪ Thāgba dor nav Thāgba ga, sɪ punone dapaara a kɪer dɪ gɪ teenanɛ maar n kɔ sɪ Thāgba Kōtɪna. Sɪ punone kɪer wo Thāgba gukɛ n kɔnɪ maar gɪdonɪ a-n phaanɛ, a-n khor fāga. Mena gɪ na asɪ thɪthɪsɔɔ thɪl jɪ hɪra ka wɪ-n fuɔrnɪ thuesɔ na ka wɪ-n cuvɪ dɪfɪ thɔma, bɔɔ fev maar na ha jun n fuɛɛɛ tɪbɪla.

Sɪ Jā thōthō so sare, Thāgba dɔɔn nav. Dɪ a-n yaaɛ sɪ tɔɔ ɔrra a na kākanɛ. Thāgba n yaaɛ sɪ hanana tu jɪ hul-dɪ unɪ na ser. Dɪ anye dɔ thɪ nɪrɔrɛ ɔɔ navrara a nɪnanɪ? Sɪ hɪnɛ wo Jāa sebera:

"Gɪrɛ nenanɪ navvke Thāgba na sɪnɪ dɔɔn mō a koo thɔnanɪ ɔɔ bɪkuun bɪɛl 'lɛ'lɛ'lɛ thura, dɪ mɛ sa 'hɛraa yire." (1 Jā 4:9)

Mō sa hananɪ ha u na Thāgba dɔɔn dɔ sɪ jɪ tue bɔɔbɔɔ dɪ a na ser sa teena wo Thāgbaa bɪr a na-n ku sɪ maara'.

d) Thāgba bɪɛɛɛ

Sɪ koo mɪrɛ mō Thāgbaa ha sɪnɪ ɔɔ ha iɛ, na mō ɔɔ yaal donɪ a te maar agɪbo so heen caasɔkɛ asɪ ha n heen sɪnɪ dɪbara. Sɪ mō cuv, cuv paara ga the, dɔ sɪ pɛr haar sɪ

juna tue Thāgbaa naura gi do nɔɔ sa kāka Thāgbaa ha ieraake a-n 'laanti biloni di ha si.

Dikhāa bɔɔ gi-n daan wer adorake asi kuun kha na Thāgba na bɔr mōke, asi kpter nɔ na asi tu do punone una sar ha kuere dikh-o, du pter si di ha ulera dikha bɔɔ gbe.

Anye dɔɔn ful dureeke teenani 'laare? Si-n junane Pol thōthɔn Thāgba bielike hanti ɔɔ letereraake a kherenti a ha Efejudara:

"Kirisiti n tɔɔ dakha anɔ hara gi the ha perera ni puno ni gɔ nɛɛ gi hul- naura. Ni puno na-n ji na tu phuuɔ fev mɔ Kirisiti nav pierni, a gbaanna, a hulona, a gbaanna dakha yū; ni ju jina ɔɔ navvke kanɔ ju fev ni puno ni hi phi na Thāgbaa hi fev." (Efejudara 3:17-19)

Si teenane sa-n bielne Thāgba thale bɔɔ fev. Gɔdom si hanane Thāgba biel yāale gi ju cuv si si ji bɔɔbɔɔ mɔ Kirisiti naura hanti. Thale sa ji Kɔtɔn hura sa-n per di mɛ sa ju hana ɔɔ ha ie ga-n deenɔ.

4. Nɔ biel ulferেকে hande na Thāgba

Nenɛ si mia mɔ sa-n hanani ha u na Thāgba, di si bulele asɔbara anye dɔ gure Kɔtɔn pierni asi yirɔ, ado si-n yāale sa-n kākane ɔɔ ha iera gi dā thu.

Ni hune ado du yenyooke koo keni kha mamara. Di tu kpesesoo ur a gbēesi thumia doni kila awi thithun du pi di du yenyoolee kōtiso punone a khere sebeeke n nenani di wi bire gbebi, di wi-n khāa nyēbi jine ke doni ha iedaa. Si ha ie sebeelera wer fev cunni, u n hanane gire na gire a na cunni su do ha ura puore awi thithun. Si anye na kpaane ado biel awi thithun na-n cu jofusooke teanani wi kparaa'?

So tūke koo hanle na bire na ur wo.

Ger gi Thāgbaa sebe na-n mu no biel ulfe thumu gi-n nunane booke Thāgba yaalni ha u na tibil agibo caar, no biel ulferē n le gi. Di anye duon no biel ulferē? Biel gi do na mō si koo yieni yū sor gbēesidaara ya?

a) No biel ulferēe kur

No biel ulferē ure ni tunti kha na ū tibil agibo mō ni-n mte kha na tibil a ji kha thiena a cuv gaa sebe, thie guke leni tubla yenyoole agibo tibil gbulona yenyoo. Gire kherani nurore cast jofusooke wa kparoni si ha u n puno gi hale awi thithun, di wer yenyora teenane wi co awi kpter tiso na gire fevuke wi somi una cuure.

b) No biel ulferēeke hani Thāgba na Egluju thithun

No biel ulferēeke ba suti nenē duon ure teleneni Egluju na Thāgba. Obooke wa funi Jeju pa a koo tunene oo pipu dikor nakha oo kpākpāadara. Matia sebe mure mō thieso koo kani:

". . . Agipi di Jeju gba thĩ yɔnane, di ɔbɔke a fɔrni Thāgba per pi a ha wer sa so war: Ni gba fɛv a yɔ. Gidonu gerra dɔ ĩ tɔmĩ; Thāgbaa nɔ biel ulfe tɔmĩ guke deereni gi faa tɪbila bɛrɛəm sopugo". (Mat 26:27-28)

Kɪer si yɪere di Thāgbaa thɛthɛ te kɪere a faa sopugo a ha wire fɛvke na hani nɔ biel ulfereraale. Si-n junane dakha di sopugo faarera Jeju Kirisiti dɪbara 'lɛ'lɛ'lɛ gi-n 'le ɔrke kɔɔ 'laaneni dɪbara a do boni ji thĩe, ɔr punone a cuv Thāgbaa kul sar nĩkhi du ie.

Si ka paaraake wa per gɪreeke wire n 'leni sopugo faare, na ha u na nɔ biel ulferɛele na cuvni su do wi 'lirɔ'.

c) Ful debire afti yirɔ

Thāgbaa sebera, Thāgbaa thɔthɔnaa thɔ sebe n dur ser thĩe gaa biloole. ɔbɔke Pɪer muni Thāgbaa thumu pi Pātikoti wire, tibil jɔɔle buleele:

"Anye sa cuv? "Di Pɪer so war: Ni deba haar, si wi gba Jeju Kirisitii i wi kɪɛna nɛrɛ fɛv bielbiel nyɔɔɔ anu sopugosɔ faara, di na 'ler dakha khaardaake dɔnu Thu Phuu". (Th t t 2:38)

Thale Thāgba ti kɪere a cuv thĩe ger duɔn ulfere yenyo tibil wo tibilɔke pierni Jeju Kɔtin haar a l- ɔɔ nɔ biel

ulferera. Kōtī tire kpiere a faa nte sopugo fev a haa, kiru duon gi cuv ha u gi bir gi ha ntee hara wire fev. A tire kpiere wo a 'laa ɔo thu ha pedaar wo ha pedara, di Thu Phuulera na bulo ha pedara wi hana ha u wire fev nakha Thāgba.

Ka paarike ninane dakha asi bilo gire si teenani si cuv, di thīe yenyɔ haanle si wa biel duon yɔ kpeere.

Yɔ kpeere dor thī kōtū ka, si gire sa juloni kier joo duon ca thumur bireele, thumu bire guke yooni ka ger duon debire" ɔrra wi-n so dikhāa boɔ wo aa: "Ni deba haar".

Di anye wer teana debire?

Asi cuv pa Thāgbara na ɔo Bikuun Jeju Kōtina teenane debire. Si si puro sa-n 'le Thāgbaa ha ie, si si puro sa-n l- ɔo nɔ biel ulfereraake doni ha iedaa, gidoni sere fev hanane cuv paake na koo buononinake di Thāgba na tee si ɔo yera ga'. Si koo beesure, agiborake si cure thī dikha si sa koo thernaa ga. Kōtin na koo hana caca too paar asi yirɔ ga.

Mō Pter yuni si "deba", kiru duon a-n biel ser si gba caca too paar a hana Jeju Kōtin asi yi hanana. Too paar duon a hana asi thithun a na thɔa asi yi hana. Gire doni si bo ye Jeju Kōtin na-n thoo asi yɔ', nenē gi teenane si ka tuonee. Gire doni si bo Thāgba Kōtin a faa jiera asi yirɔ, a teenane a gba too pa buon asi yirɔ ke doni cacadaa.

Dɪ ɔbɔɔkɛ sɪ-n jɪnɪ Jeju dʊɔn asɪ Kɔ̃tĩ thĩ jɔjɔɔ n debire asɪ yirɔ. Gɪdonɪ sa faare Jeju a na-n thɔɔ sɪ thĩɛ feura. Sɪ teenane sɪ na a na cuena gɪre fevɔke Jeju nanɪ, sɪ sɪ teenane sɪ bo dakha sa-n cuv gɪrɛɛke Jeju n yɔɔna'.

Ado sɪ-n cuvɛre gɪrɛɛke Jeju n yaaɪnɪ, sa yɪere dɪ thĩ jɔjɔɔ na debire asɪ yirɔ.

Nɪ ye thĩ nɪrɔresɔ: Mɔ̃ asɪ fil hanɪ na war, khe yaaɛ na kuun yaaɛɛ bilo, thumu mu paara, asɪ cuv para.

Asɪ gba thĩ nɪrɔre sa-n yaaɛ sobɔr na fil telɛ yaa agbo sa-n jalana sɔsor kuure? Dɪ mɛ̃ gɪ dakha, dɔ tu cuv na tu thernane n debi tu nɪre na tu koeresɔ.

A sɪ faa Jeju dɪ na thɔɔ sɪ a na debi ser, dɪ ga bul ser dɪ sa hana ha u gado na Thāgba dɪbara ga, sɪ na wɪre dɔnɪ asɪ ɔ khudarasɔ na wɪrɛɛke dɔnɪ asɪ 'walākha tibil.

Ger gɪ sɪ teenane sɪ hanana ha uke Thāgba n 'laani, sɪ gba gɪ a na tinena wɪre fevɔke diɔ sarnɪ. Sa jure mu gɪ bɔɔbɔɔ sapɪtɪrɪ gɪrɛra n kpaanɪnɪ. Nenɛ̃ sɪ daan bulelesɔɔke sɔnɪ ayɪ:

- Mɔ̃ sa cuv sɪ ha u n puno gɪ too asɪ ɔkasɔra?
- Mɔ̃ sa cuv sɪ ha u na-n hale asɪ buɛɪ dora na asɪ kuunsɔ na asɪ 'walākha tibilsɔ asɪ thɔ̃ do pasɔra?

d) Thāgbaa bul

Thumu yuusɔ gukɛ daanɔni a bɔr ka gidɔni ger dɔ gre si-n caanani diwɩlu koo. Si si kɔɔ mure nɔ biɛl ulfɛ thumur. Di si sor yi ha u punone a puɔr ado ner yenyɔ fev na ni nūu gireraake ni kɔɔ soni a ji kha. Di ado asi nɔ biɛl ulfɛ gi nakha Thāgba, anye na dana ado sa-n cuv gre si soni ulfereraala', kiru duɔn asi bo na cuv sopugo 'lo a bona sa-n yāal si deba'?

Bulele gukɛ kɔtɩnani ka gi khure fi puno fi 'laa ga tuur khɔrɔ khɔrɔ. Sobɔr gi wer tibil biɛllake na sara'. Si-n cuvre di paarsɔ diwɩlu koo. Bil ikha hale asi yirɔ ke teanani si jɛ cuv gi bɔr ga-n per, ke dɔni mɔ si teenani si faa Jeju a na-n thɔɔ si.

Ger gi buleleke sa buleni asɩbara duɔn: Ka si gar yire di sa-n jal? Anye dɔ asi kpɛr, anye n daan sar, gi-n dubire Kɔtɩn be? Si-n yāale na asi yɔɔ pasɔɔ fev, asi thunɔsɔ si faa Jejura a debi si a na-n thɔɔ si be? Agɩbo sa-n yāal ɔɔ Kɔtɩn do asi yirɔ ga? Ado si cā asi sopugosɔ Kɔtɩnna a na faare na ha si, di sa jure ha uke haaraani. A sa yāal ɔɔ bul na tee pɛrɛ, a na ha kha na sɛrɛ.

e) Thāgba yāale

Mɔ sa kpɛrna wire dɔni Thāgbadara na nuɔ, su do lālana we awɩ cuv para, wa-n yi awɩ di pa kpuraka', di

wa-n yáallake wo wɪ urna Thāgba huɛ ɡɪ da Thāgbara woa'.

Sɪ-n yaaɛ sɪ kpākɔpāa waa tibilsɔraale, dɪ sa-n so war wɔɔ: Su do nɪ 'lɛr Thāgbaa iera bɛ? Nɪ jɹɛ ha ukɛra Thāgba Kɔ̄tɪn n 'laant bɛ?

Agakpaana na kɔɔ jɪ nɔ bɪɛɪ ulfɛrɛɛkɛ dɔntɪ ha iɛdaa kɛ Jeju gbɛbɪna'? Dɪrake Kɔ̄tɪn ulfɛ wɛr hale too khorr. ƒɪdɔntɪ Kɔ̄tɪn n 'laare ɔɔ ha iɛ tɪbɪɪ wo tɪbɪɪɔkɛ jɛntɪ Jeju dɔntɪ Kɔ̄tɪn dɪ sobɔrɪlee dahɪrɛra carana, a tu debɪrɛ a debɪ.

=====

4

Ha u tibulaa thĩthun

Sɪ kɔɔ fɹɛ 'laa tuursɔ bulelesɔraake dɔntɪ: Mɔ̄ sa hana ha u na Thāgba Kɔ̄tɪn, na mɔ̄ sa toontɪ ɔɔ ha iera asɪ yɪ hanana? Nɛnɛ sa huɛɪ bɪɪ vrɛ dɔntɪ tɪbɪɪɔkɛ dɔntɪ pa bɪɛɪdara na 'lɪnɪ kha na mɔ̄ wa toontɪ kha na ha u?

1. Nɪwɛɛkɛ ɡɪ-n unantɪ ɔbɔkɛ 'lɪ kha na hanɪ le bɔɔbɔa'

Sa fɹɛ a na so sokpa bɪɛɪɪkɛ hanɪ le Thāgbaa sebera:

"Gɪ baar ma-n kho buru khu si ɪ too na ha u a jɔ ɔvɔɔkɛ ma hanɪ kɛ wi-n khonɪ dɪ wa-n yɔna si kɪla na-n pɪ la" (Sokpaa 17:1)

Sokpaaƙe miɪnɪ kɪɛ n ninanɛ mɔ̃ tɪbulaa 'li khada hanɪ. Sɪ punone do lɛle a hana thɛ dɪ vɔ̃vɔ̃, sɪ ado asɪ 'li kha na tɪbɪl ɪkha na-n jal bɔɔa', gɪ-n nɪ sɛr asɪ thɛthɛɛ yirɔ du do nyanyaanɛ n hale. Ger gɪ vɛrɛ kheranɪ Sokpaa sebera ninanɛ dɪ 'li kha dor thɪ kɔ̃tɪ dɪ bul ha ie toorera a jɔ dɪkorukɛ fa hananɪ tɔ̃tɔ̃ taballa sɪ do thɪ khara nɪ-n khona, jɔjɔ anɪ thɪthun jɪrɛ sokpaaƙɛ kɪr.

Sobɔr gɪ wer, ɔbɔɔkɛ fɪ kulnanɪ tɪbɪl pɪ, kɪɛrɛ n nyanyaã fer.

Yi hananɛna fɛrɛ gɪ sa-n too kha na tɪbɪla sa-n cãa khasɔ. ɪkha n dor asɪ kũusɔ, wer n dor asɪ ɔ khudara agɪbo 'walãkha lakol busana. Sɪ-n caananɛ tɪbɪl ɪkha yɔtɔ, ɪkha dabulo thɔ̃ do paarsɔ. Dɪ mɔna sɪ kɔɔ sonɪ bɔ ukhara thumɪ buu fɪv agɪbo ɔv pa bu ɪkha punone ɪ a nyanyaan dɪ 'li kha bɔɔkɛ nɪ hananɪ dɪ kɪɛrɛ kɛrɛ ɪ ur liirɔ: Gɪ-n punone do nɪkhɪi agɪbo dɛr, maar agɪbo hel tiir kɪɛrɛ. Dɪkhãa bɔɔ kona yenyɔ 'li kha bɔɔkɛ wɪ hananɪ punone kuur wɪ lee kharake gɪ puuro. Mɛ gɪ dakha tɪbɪlaakɛ dɔnɪ ɔ khudara awɪ 'li kha punone kɛ, gɪ una awɪ dɔɔle gɪ ho ko buu gɪ. Kɪlaakɛ n hanɪ tɪbulaa

thĩthun, gi-n ina ware bɔ gaare di ni kukuuke gi-n
'laanunake dɔɔni gi-n inane kpãkpũu tibil ikhara.

Ger gi si hune Thãgbaa sebe ga thumurra.

2. Gire Thãgbaa sebe n durni

*"A ni yi hve, ni do buɔ na tɔɔ kha na ha u
na tivila fev". (Romẽ 12:18)*

a) Tibili tibil do pa

Si yiere di Polike dɔni thõthɔn nunane di asi pa thoma ha
di sa do.

Gi yɔɔre ka di fa 'laaro tivilo nyẽbire si nayi: "Fer
haannike afida khure ka" agɔbo wo fi so tibil kpura "fer
kheruke fi-n ku mer nĩkhii ka", si sa-n bule asi bara mɔ
sa funi si si gbebiri asi 'li kha na wa tivilsɔlera gi bɔra'.
Sere fev buelbuel teenane si bir si hun asi thethee ful na
asi cuv pa mɔ si-n urni. Gi teenane si bir si bule asɔbara
"mi dor ful khe tibil ikhasɔra ya?" "Mi hanane cuv pa
ikhaake n yaani tivila di wa-n hana ha u bɔɔraake si-n
hani kha gaa ya? "Mer n ena kila tivilaa thĩthun ya?"
"Mi dor tibiliike n tɔɔnani tivila, du do gire na dɔni
ma-n yaaale ha u niwesɔraake n danani a na yaalna the
paar, du ka do mer ã kpa dɔɔ na per niwerara ya?"

Mɔ Thãgbaa sebe soni, tibil thethe na ɔɔ tibil do pa
n yaaale bɔɔ fev a na-n kuv ɔɔ 'walãkha ire. Ger gi si

teenane si birə hune asibara a je gido dikhāa ntwēeke si-n caanani gi ther asi cuu para yaa agibo kpei.

Gidonɪ Thāgbaa sebe we ser si tɔɔ kha na ha u na tɪbla, dɪ mɔ̃ sa cuu? Dɪ anye dɔɔn fileeke a-n ha sɪnɪ?

b) Nau afi 'walākha tibilə.

Thāgba n yaale "si na asi 'walākha tibil".

Thumu be wer yɔɔre murera si ga do mē gi yɔɔ kur jura ga. Anye dɔɔn fi na afi 'walākha tibil?

Afi 'walākha tibil naar dɔɔn, fi tuoone mɔnake a hanɪ, aa ha mɔnake ɔɔ tibil dora agibo ɔɔ the para, caara agibo tibil sɔv ure a donɪ. A na afi 'walākha tibil dɔɔn fa-n pɪe nūu, fi je dakha gure a-n yāalnɪ a so. A na afi 'walākha tibil dɔɔn fa-n therana gure dɔnɪ ɔɔ thīsɔ na gure a-n yāalnɪ, kiru dɔn fi-n yāale ɔɔda bɔ. A na afi 'walākha tibil dɔɔn fi-n golone thumura, na cuu paraake fa cuvni gi do ga yagvure agibo gi puurə. A na afi 'walākha tibil dɔɔn fa-n fɔ haar thumu yɔɔsɔraake na laar filesɔraake fi-n hanani afi 'walākha tibilə. 'Walākha tibil nau dɔɔn dakha fi gbɛbɪre pɪ a na faa dɪ paar a na haa si na tuu na ɔɔ yɔɔ pa fev, na yēe thīsɔɔ wo. . . Dɪ ado thale si-n 'laa yɪ naura, si-n 'laare tɪbulala 'lar si cuvna ha uke na puɔrenɪ a na una bɔ cuure asi kūu khasɔra paar fevuke si toonɪ.

c) Biele Thāgba a na pe wirera n cue sint puure

Verseeke si hunt nenē so sare ayi: Si dō buo si na tōo kha na ha u na tībula fev. Di adorake si-n ure bōobōo, si punone caana tibil ikhaake awida khurni, ke n kākanenti bōoraake wi-n yient di ha u na-n hala'.

Sobor thumir gi mō thiena hant thale di ga-n ku buo a ha thuraake, gidoni sopugo gor nee tībulaa hara a ma ka. Di tuurike sa 'lent dōon sa hune wo gire Polike dōni thōthō soni, da-n ha si 'lar di sa bir na yāal ha ie toore.

"Na-n bōna wire n kpoone narni, na-n bōna wi na-n yi svōn n 'le wa'." (Rōm 12:14)

Ni jure hune Pol yāale si dō ha ie yāaldara kpākpaane gi ger gi di mu debi balāther. A bire so wo:

"A tibil cvvni puure na-n bir cvgvv puurā. Na-n yāale gire na bvōnōni tībula fevv yēra... Nereeke mi-n nani na-n tiir helua', si ni serv Thāgbaa nīkhi a tiir. Gidoni Kōtin sor Thāgbaa sebera ayi: Hel tiire dō inida, di iner dō ure na limani tibil gire a cvvni. . . Fa-n do puure na-n puno fa', dō fi ka fi kēā puurera ga-n the afi bō cvvra". (Rōm 12:17, 19 na 21)

Thumia guke khunoni cuvrera sa bana wera. Yi hananena si-n caanane tibilaake n cue sinti puure ikha na-n ji sa cua', si ikha n jure gbelẽ gbelẽ sa cuv. Dikhãa boɔ thiena n dã ser du khur ka, du teena fil yãale joo. Ger gi ado ha u nyanyanena gi Pol durso na bul ser gi nina si mɔ sa gbani file na mɔ sa cuvni.

Ger gi obooke fi yaalni hue si fi worɔ tibilike ooda khurni do gi do ha ie yãalela fi-n worɔ si ga-n do kila gi debi doa'. Hu buɔ gado, ado afi gbɛbina tibililera a yaal the paar niweraale, ni tha gireraake doni kho bire agibo thũ khaale, si gele fev teenane gi cuv na helele file na nav.

A sa cuv thale, si punone a juur niwe jɔjɔ a golona thũ kha ikhasora. Gidon si punone a gbɛburi 'li khaso tibulala du ju hana fãga a cuvna dakha ha u du ker bir a ha tibilaa thĩhun.

Si ga do mɛ ga ha wire wirɔ'. A si caana tibil di kpal ga do kpãkpalã ga, a punone na mãa si huẽke sa gbani si si guvna niweele, a bo a na pe si nũɔ'. Anye teana cuvre?

Si yãale huẽke na gbani si kuere agibo nyanyaane na-n deenɔa'. Boɔ fev, sa-n faa hue puure n puno sa' si si gba gi a pe Thãgba Kɔtini nyɔkoo. Si ga nina ado thumu doo teenane si jala fãgadarara yera sa-n jalna gaaga. Ado thĩ doo teena do si jalna fãgadarara. Ado thĩ doo na kue du

do gi-n thar asti yi hanana na asti thĩsɔra gi daan gi jal fãgadaraa pa.

Asti kuun kha na tibula dor thĩ kɔtũ asti yirə, di gi punone a una sar bonane agibo sɔn. Ger gi sere fev biɛlbiɛl teenane sa-n kpiɛr mɔ sa cɔvni si si hana 'li kha buɔ na tibula, gi do nɔɔ tibula n ji di ser do ha ie yaaldara.

=====

5

Ha u herra

Nenē sa mure ha uke teanani gi hana cɔkaara.

Gire sa tɔtɔnani thumu nɔɔke duɔn sa kɔɔ funane si hun sokpaasɔɔke hani Thãgbaa sebera:

"Bisã dɛbɛalu n dor sɔn ɔ thira. Di kher cĩcimane hvre mɔ wi-n teni thvɔn di a-n 'lũ bɔɔ fev. Gi baar di fa too di khura a jɔ gire fa toonani kher kil yal na nĩkhidaar."
(Sokpaa 19:13, 21.19)

1. Ha ie 'leere

Mɔ gi muni ka paar yenyɔraake a telē khera, si tibil wo tibilike hanani kpiɛre na jure agu kir bɔɔbɔɔ. Sa-n khɔɔ khera ga, gidoni ure kherani n yaale sere fev biɛlbiɛl n birə hune asɔbara. Di wo dureeke sa tironi ha gire:

Tibil wo tibilike, a kuun ha fi, a kher fi do, a bisaan fi do, mōke fi hani, a cuv wure fi hanani kha cuɔɔ na afi ful kpal di ga ni wi jena sor heene hale na kpaaneni. Gidonɔ cōka biella, tu biel 'lē'lēe fil kpal daan gi cuv ha u n 'lee nere feura. Di mō thī daake 'lunoni bōo fev pipu paar n deere koo. Asɩ tibilsōo cuv pa ikha n pe sare ha fu bōrre, agɩbo khūe, agɩbo thū kha di a-n per gbegbegbe du ī nake pe sar kɩla. Agɩ ha thale ikhaa tibil so yi, mōke Sokpaa sebe soni, gi baar ī too dibara a jō gire ma hani cuɔraake ha u na-n hana'. Niwe kōtūke cōkaar n caananinke a gi dā di biel fu haar cuv paaraake u n cuuni a thunɔ du yaguv di ti kɩtere un-n the si un-n faa cuɔra. A gi ha thale pipu paar biel duv n nyanyaane du purna lee kha khorr.

Gire si-n nienu dor thumu khena ka di a-n ku maar, sa do sobor dakha. Di mē gi tibil jōjv jure gire si-n muninke. Ado sa mu gi kuru duon kɩtere si-n jaa asɩ kuunsōra, gi do nōo wi gol- kue jōra. Di si-n biee tɩbla fev bielbiel wi ure dō ha ie yāal thōma awi thethee cōkasōra.

Si-n yāale gi dō asɩ cōkasō duon ha ie cōkana adona ca wō paar mōke thura kuenu nī koo. Si ado ikhasō ur pa gbāga ha kpu gi-n do ware niwe a puuro. Dō si kɩter si hun mō sa bulni waa tibil casolera, na waa cōkasoolera hani gaarera.

2. Mō Bibil n yāalntu her n hana

Sɪ-n yāale nt koo hune caca bo gure doni Thāgbaa kpter heri bilo, agɪpti nenē si hun nɪwēeke n hanɪ le tier dɪ a-n nyanyaan herra, si pɪpudaa si hun thī bo gure sa cuvnti gɪ do noo si cuv ha u na-n hale asti cōkasora.

Sɪ jɔvɛe hun, gure kherant Jeneji sebera ke miant sapituru biel na yenyora, aa Thāgba tire kuun na kher ū dor ūvda. Ger gɪ obooke tibil doni kpakpaar, gɪ teenane mō a doni tibil a yāale tibil kpuke wa bulnani kha awɪ yi hanana. Kiru dɔvɔn kuun n he kher wɪ too kha mō Thāgbaa sebe sɔnti gɪ do wɪ-n bulle kha ū na una.

Gɪ teenane wɪ ye dav awɪ bā kharara wa-n bul kha.

Dɪ gure doni noo dɪ Thāgba per her gɪ mure le Ulfɛ Phaara. Pol thōthō mure ga thumu letereraake a kherenti a ha Efeji we gbɛɛɔɔdara. A so le ayɪ dɔ kher na-n wur o kora, mōke Eglɪji wurnti oɔbara Jeju Kirisitira. Kɪer ga do dɪbara wurre guke na-n jena', si dɪbara wurreeke doni haara gɪ the dɪ kher na-n yāal unɪ-n da unɪ kora, una-n buluu, una-n bā kha na oɔ wɪ do biel. Pol n kpākpaane konana dakha dɪ wa-n na awɪ thethee kher mōke Kirisiti nantɪ we gbɛɛɔɔdara. Sɪ yɪere nav ure dubɔvɔre a jo phī kha nav, ke oɔ dakha hanantɪ oɔ too pa herra. Nav caalera, ke them Thāgbaa pa, n 'laare yɪ afti kherɪ yāalso, nav guke n theranantɪ haantɪ thī yāalso

dakha, nau guke gbebanu pi a cuu th̄e fev gi do n̄o bonane n ha ɔɔ khera.

Ɔbooke si-n yaalni si cuu m̄o Thāgbaa nau soni asi herra, ga dor dabuɔ a na cuu ha u ga-n hale ast cɔkara.

3. M̄o sa peni Thāgbaa kpiɛrlera cuvre

Caca niweeke danani cɔkaaro duɔn m̄o Adã na Evi nuɔrni n̄u gi, gure na doni wi to awi di pa khɔrɔ khɔrɔ wi mar di wa-n h̄e kha sor. Kuru duɔn tibili mere ger nyanyaane ha ie hanane. Ɔbooke tibil n yaalni ɔɔ thethee da, a-n yaale gi jɔ tɪbɪla fevuda, aa-n therna ɔɔ bubuli yaalike a hanana'. Ɔbooke tibil kpiɛrni a 'le gure n daaraani dɪbara, gi-n ferere da-n file th̄e agbo di khaar ikhasɔɔda na fāga bu di pe ɔɔ pa gi puno ga-n buluu. Ado cuu pa ca gele har paar biɛl n debire di do dee agbo foo kɪla n ur awi th̄ithun, wi ma wa-n nur kha wa-n bena khasɔ. Th̄e yenyɔraale sa-n mu ha ie thumur 'lo b̄ã.

M̄o sa guvr ga niweeke?

Anyee fil dur ca sa puno na 'laa?

Si kɔɔ mure cuu pa yenyɔke kuun na kher fev teenani wi hanana; nau na dɪbara wure. Cɔkaaraake biɛl duvr hani, kuun na kher n dor biɛl di wa-n cuu th̄e ȳe biella na ur pa biɛl na ha u na 'li kha. Herike tɪbɪla yenyɔra

fɛv dont dɪbara nadara na puno na ha mɔ̃ Thāgba her hana'.

Dɪ ado sɪ jɹɛ th̃ɛ thakɛ, sɪ teenanɛ sɪ birə hɪnɛ asɪbara fɛv biɛlbiɛl, gɪ do nɔɔ sɪ jɪ tue dɪ sa do dɪbara nadara asɪ he khara na ast ko agɪbo ast khɛra ga. Agɪpɪ dɔ sɪ bir sɪ kɪɽna mɔ̃ sa funɪ sɪ na ju hana naura asɪ cɔkara herɪ bilo. Sɪ-n bire sa-n 'loro wo, sɪ-n mure nauvɛke Thāgbaa sɛbɛ sonɪ, kɛ n 'laanɛnt dɪbara koo haantɪdara. Sɪ kɪɽna cuv pa gɹɛ sɪ-n hanant dɪ do gɪ-n yanyaanɛ asɪ cɔka, dɪ pɪɛr ha u na-n hala', sɪ hun dakha mɔ̃ sa debini asɪ cuv pa puukɛ sɪ hanant asɪ yirə.

Gɹɛ fɛvɛkɛ sɪ yɪnt n yaal sare debire koo asɪ filla, sɪ ga yɔɔ dɪ fa debi gɹɛ puuroni dɪ ga fi na do dabva'!

Cuv pa puusɔɔkɛ sɪ hanant asɪ yirə kɛ asɪ dɪbara naa cuvnt dɪ gɔ nɛɛ a pur asɪ hara. A sa yaal debire na sobɔr, dɔ sɪ faa hvɛ Thu Phuu n do ɔɔ thɔ̃ ast yirə.

4. Thu Phuu na ɔɔ thɔ̃ ast yirə

Thu Phuu dɔɔn, Thāgbaakɛ hant kha na sɛrɛ, Thāgbaa thethe haan asɪ binɔ. Ɔɔ thɔ̃ jɔrɛ, sɪ punone so Thāgbaa thu na bulo sɪ thu kɛkɛrenɛna, na puurera na dɪbara naar asɪ yirə. Mɛ̃ Thāgba yaal a se ɔɔ bi ast hasɔɔra, dɪ besɔɔlera ha gɹɛ: Nau, dau, ha u, ha fɹɛ, ha bulo file, bɔ cvɹɛ, sobɔ cvɹɛ, hɛlɛlɛ file, na dɪbara fɹɛ. Sɪ jɹvɹɛ hɪnɛ ɔɔɔkɛ bireekɛ sent asɪ yirə mɛ̃ sa hana ha u ast hera ga-n dɛɛnɔ.

Sobor gi wer cuv pa bo girera inane ha u tublaso too para na awi 'li khara hersora. Si cuv pa bo ikha hale wo ke Thagbaa sebe muni, ke n cuenti dakha ha u du ha pa bieldara thithun.

Thi kotu gi di fa pe afi ko nuu agibo afi kher nuu a jo mo fa-n lurni agibo fa-n so haanike n cue gire phubi. Nu pere dor thi kokuu a si yaal si je thi boseso na yaaleeke asi ko agibo asi kher hanani. Nu pere n bul ser di si ji mo sa nani ole pal moke gi teenani na mo gi mient kha. Cuv pa bo bielike si-n yaalni si so wo duon mo fa-n yaalni di pa faare bo fev. Bo fev thu kha, na cuv pa kpala, agibo fil puu na hale, ger gi do si ji si faa di paar sa-n ha kha moke Kirisiti ko faani asi di pa a ha si, a me ga ga hure the na yanyaane a na una kuere na ha hele agibo gi una kila ga-n per.

Sobor gi a sa pe kha nuu a na faana di paar na ha kha ga bul ser jo asi hesora na asi cokara si bir si hana ha u mo gi teenani.

6

Ha u na bɛr 'leere

Sɪ kɔɔ mure mɔ̃ sa hanani ha u na Thāgba, na asɪ 'walākha tibil, na asɪ ko agɪbo asɪ kher. Sɪ nenē sa 'laare tuur bule urera sɔni: Ha u na punone na hale thuraake ado dusɔ na-n 'li berre dɪ ga-n dā ga be?

1. Thāgba 'laare ɔ ha ie

Dɪ mɔ̃ sa tūtɔni, sa hune Thāgbaa sebera gɪ bul sɪ gaa thumura. Nɪ yeke thumaake Pol kɔɔ muni Philipi we gbeɓɪdarara.

"Na-n jē haar thī biɛlalaka', sɪ thīe fɛv na-n sɔ Thāgbara gire n bɔra nuni na biɛle, na phuvre, na fuvre. Dɪ Thāgbaa ha ieeke kəənəni dɪ tibil na-n jɪ kirva', na-n berra anɪ ha na anɪ kɪɛr mɔ̃ ni hanɪ Jeju Kirisitira". (Phil 4:6-7)

Ka paarɪke sɪ huntɪ n 'laare tu jur. Sɪ punone gba asɪ desɔ fɛv a faa Thāgbara, dɪ mē sa hana ɔ ha ie.

Sapitɪraake sa mure mɔ̃ tɪɪla na hanani berre thuraaka'. Sɪ gɪ do gerra Pol cuna kɪɛr a sɔni sa-n jē haara ya?

Pol sor ayɪ: *"Na-n jē haar thī biɛla ga"*. Nɪ dɔ bure pɪpu thumu birera, thī biɛla ga! Ger gɪ kɪɛre wo kɪɛr nɔke

thenti derra, jeuna na maara na 'ler ha yolle ulfereraake hani kɪer, narake ber ɔrera dakha. Si mɔ sa jalni yoo pa gi bore si mu ber boree kir bo si sa-n jal ye kulo.

2. Nɪwæke ber bore unani

Kɪruke dɪstɔner 'laani ber boree bilo mɔke si yenti dɔn: Ber bore dɔn: Mɔ ni-n tooni paar du do bəənəlera, tibula na awi thiso na-n 'le berra', tibil punone po a gba, a yu agibo a tagiri ni thie, gi hure thieeke na jienti too bɔbɔa', da-n yeyere aa jul pa biela'.

Obɔke si hani too pa ca gelela thale, gi-n ho farerake gbelē gbelē nɪwera si-n caana ke dɔni tu kur na dakhaba thoma, na kɪlasɔke dɔni ca sɔsɔ na politiki kɪlasɔ na Thāgba fɔr sɔsɔ.

Si punone thar dakha mɔ bere na hani war thunena ga: Dɪkhāa bɔo maar n fu ser mɔ sa 'leeni asi thɔ, gi punone do diko fi gba loo di ga kpera' di fa-n bule afibara mɔ fa yini cɔka haandaa.

Di mɔ gelesɔra do farni der, gi-n ha fer kɪer puu.

Di gi teenane di fa yaal ha u Thāgba Kɔtina. Ha uke na tɔni asi hara na asi kɪera. Sobɔr gi ber boreekera asi sebe hundaa jɔjɔ 'leeni una ware maar, na jɛv, na der jɔjɔ. Gi cɔre ikhaa tibilsɔraake di wa-n 'la na the jiera di wi khāa awɪbara cɔrɔ, ikhaa tibilsɔ na-n kpākpū ga sora.

Mõ si juni ber 'leeree kir na ɔɔ nukɛ a-n unani, ga bore si kpter na mõ doni huɛɛke sa gbanɪ, si ado niwe ha thale mõ sa cuv si ha u n ï tibulala.

3. Ha pɛ deene Thãgbara

Sa hune sebɛɛke si sonɪ nenɛke na gi-n sebe wo:

"Ger gi di ï so nar: Na-n too na dena ani yi gireraake na khoni na-n yɔna ga, di ani tomida gi gireraake na tona'. Yire na ba dikoraa? Di tomir na ba kíkuna? Ni hune mõke 'lominə jiera hani. Wa-n diirə', wa-n kha ga wa-n hana thīe a ur thuvnena ga, si ani Thuke hani yū, ɔr n haane wi. Ani the nɔ ga khu a jɔ wer fiiaə? Umɔɔ tibil nerera der na do nɔɔ da puno na deenɔ ɔɔ ye nɔ? Di mõgido di na-n de kēkē thimura? Na-n kpter na naporsɔ hvɔɔ wo na hune mõ wi-n phuni. Wa-n do thɔma ga, wa-n kpar kēkē wiirə'. Si mi so nare Salomɔɔ thetherake, ke doni fãgadaar, na ɔɔ nyɔkor bɔ fev na kɔɔ to kíkun du hona wer biellaka'. Di ado Thãgba na to hvɔnikɛ hanile hvɔɔ nĩ du ha thaa, su do cuv wa to gare dɔɔ, a na ka cuv mẽ dakha nereraake kanɪ hana ha pere gbəə? Di ger gi na-n ha na de a na so: Anye sa kho yaa, na anye sa yɔ yaa, agibo anye sa gba na to yaa ga. Gidonɪ gelesɔ

fɛv wire na jeni Thāgba ga n yaale gi. Si anɪ Thuke hanile yũ, a jire gire n ɓɔra nini.

Si caca thĩe n ka na yaale ɓo Thāgbaa fāgadaar do na ɔɔ fil sar, si gelesɔlerarake fɛv Thāgba na ha ner a na baan. Di ger gi na-n ha na dena cɔɔdaa ga, gidoni cɔɔ thetherake n denane ɔɔbara. Na-n bābane na nĩkɛɛ ni, gi daan". (Mat 6:25-34).

Kɪer Jeju kɔɔ mia thumtaake a ha tibil jɔɔke hani ber ɓɔrrera: Gidoni ga ɓɔɔle Rɔmɛsɔ n kumadine wi, di ɓɔɔ hale bil biɛl. Si Jeju n so ware da-n 'loro wo ɓɔɔ fɛv "na-n da".

Hu umɔ Jejuu gba di muna tibula di wi ji kiru, di thoona wi di pe ha ie 'lerra?

Caca thĩe, Jeju jure hun du do awi too na derrake ga una war dabɔɔa', saagado kɔɔter puurɔ na he wi haara gaaga. Ga do asɪ too na der jɔɔ gerra asɪ nɔwɛsɔ na pa'. Ga do dakha asɪ too na der yɛrr, ger sa debiro asɪ thĩesɔɔke na cɔɔnti asɪ yirɔ agibo si debiro gire na dana sɪnti cɔɔa'.

Ger gi Jeju so casɪ aa Thāgba Kɔɔtin teana ha pe deene, ɔɔrra sa heen asɪ de sa-n thun. Thāgba jɛn gire asɪ cɔɔ do sarni. A jire nɔwɛsɔɔke n ne sɪnti. A jire thĩe fɛv. A-n

punone thĩe fev, di a-n ber ser da-n ha si gure n borra suni.

Ger gi Jeju bir so wo: Asɪ caca thĩ cuv dɔn si gba asɪ yi hana fev a faa Kɔtɪnaake dɔnɪ Thãgba Khorrdake punonenti thĩe fev. Asɪ gba asɪ bara a ker Jamana kpɪɛ kalyɔɔ, liir sa ji di bɔ jɪdaar a do a dona bɔ fɪdaar di ɔɔ fãga thɔɔke a-n cuvɪ na ɔɔ nav thɔ asɪ dabɔra gi.

Thãgba dɔ ure teananti si deenɔ ha pere koo, asɪ hana ga tu jule sa-n hanane ha u asɪ yirɔ bɔɔ fev.

Si Jeju na 'laa ulfere kɪer thɪlkur na-n dã saa ga.

4. Thãgba har asɪ thĩthun

Thãgbaa ulfe dɔn wɔɔ: Adorake ber bɔrera gi si Thãgba har kha na sere ɔɔ thethe dii sare, a si 'lee thĩe agbo a khoo si 'le tomra! Thãgba har kha na sere da-n yɔl si haar da-n hana si 'lar na fãga. Thãgba khorrdar dɔn asɪ thĩ bɔɔke si hananti a jɔ thĩe fev, di ado ber bɔre puuro na per kãke si hanti dura, si ga puno na lee si kpurake na navɔke Thãgba na sina'. Ga tu jule na cue si si toona ha u. Di mɔna sa purnanti sapɪtɪruke, sa banone thĩe ger dɔn ha ie yaale dor thĩe ke teananti si dure a je mɔ sa cuvɪ si ha u na-n too asɪ hara. Di sa ha ner dakha fil duresɔ.

5. Thāgba biele

Fu paar mō si kōo hunt ka paarsō gi nuna ser le mō sa toonu Thāgbaa yēra sa-n bielus, sa-n khisuv dakha, sa-n nunanaa asi thī bōrsō. Ado Pol kpiera gi, thale cvura Thāgba na ha si o ha ie. Tibili tibil do pa yōore ka. Dapaara ga-n puor si der n puno si na maara'. Di si 'lee ha u kpākpālāa. Si ado mō Pol sont gi, ha u na puno na ker na ī thale si a thīe na cua' ga. Su do dakha sa gba Thāgba bielea ga. Gidonu Thāgba bielela si-n nuna asi desō Thāgba Kōtin; di obooke si-n svuraanu thīe, ger n hana si hue di si gba asi nwe na faara. Thāgba bielela si-n 'le fāga na tu ju a dēe ha pere asi Thāgbara, da-n yōl si haar maarra. Thāgbaa Thu n caana ser Thāgba bielela di nuna si soboruke hanu Thāgbaa sebera ke na bulo suni, di bir di ha si 'lar na tu jur. Thāgba bielela si-n caanane Thāgba, ke donu ha ie Thāgba di ha si o ha ie di yōl si haar.

Thāgba biele dor thī kōtū si fi puno fi 'le Thāgbaa he ie thuraake n konu maar thake di ha pe dēe paar na hala'.

7

Ha u na kuur

Nenēke sa mure ko thumia na ha iedaa.

Tibil jɔjɔ kɔɔ caanane nwe awi dɔɔ ke dɔni kuur. Di nikerake ikhaa tibilsɔ n caanane ga nwe 'lo. Anye ni-n kpiere kouri bilo? Ful 'laare hale sɔrasi dɔvra dɔni Thāgba fɔɔrdaar yaa? Thāgbaadaar na punone na cuɔ sɔrasi thoma ya? Jeju hanane thē da-n nu si ga bilole ya?

1. Kuur dor sobɔ thēeke hanle

Obɔɔke caca ko kɔfɔ keni yieraake dɔni 1914 yiera, adana 1918 yier, tibil jɔjɔ kɔɔ kpiere ɔr dɔɔn pɔpɔr kuur gidoni kuur guke kɔni maar a tutugo paar, tibila khiiro gado kpākpālā ga, a kpal di mɔ a kani tibilaake kheroni daan mɔlyɔ yemɔ wi vɔviɔne. Jɔjɔ kɔɔ kpiere mɔ kuurɔlera unani kuere thale gi kani pi, tibil na bir na kpierna ko kur bā. Si gure si yini di ga-n cuuna nīke n nunane di tibila na gba gure kɔɔ kani du do war thī dura'.

Jeju jure tibili ha ger dɔ nɔɔ da-n so thake:

"Di obɔɔke na nienu kuur hale na lāvsɔ, na-n do maar n fvna', gidoni dɔ gele n kɔɔ dā bo, si ga do ger na dɔɔn thi pi paar dapaara pa'." (Luki 21:9)

Jeju na-n yāal kuurra'. Bure a du a yie di kuur dor thēeke hant tibili tibil do paraake fereneent a dā phubi mō yi hanane 'lini ha ke thura. Tu puuso n irena kuur, du the awi yolkharaake wi hanant wa-n yāal wi kumadine du fev agtbo di gbuloneso na fāga bu. Ko ikha n ure wo gidont tibil ikha n kptere a do int urna fāga ina naare wire dont fil g-gol-dara ger do noo di wi urna lāv. Jeju na-n khu hv ca ole ikha n gbanu wi guvurna thāa'. Sa hune ga thumu ye kuvlo. Jejuu bilo wer, kuur ninane tibili kpal khu pa gidont beeke gi-n sentu don bo gaare na buo. Kuur dor puure, di suon a-n 'laa boo fev.

Su mō du gbul- kōtū hant le, aa hana hve a tee a na-n pe oo duu toora ga?

Dikhāa boo gi-n ferere di ikha di na ur a na tee a na pe oo duu tibilala booraake lālaardaar n yāalvunt kila. Su ga-n tiro thē di kuur dor thī puo'. Gire dont thī kōtinaake duon caca nū nuruke Thāgbaa bisā na hanant duon Jeju Kirisitira agupi oo du fāgadara nū ni na-n kpaan. Ha pedaar dor cacara Thāgbaa fāgadaaru du bisā agupi di dona oo du thethee di bisā. Su jie kpter booboo dureraake Jeju 'laant ga biloole.

2. Mō fa hanant nau afi lālaardaara

"Ni koo nere di wi koo so ayi: A tibil kve tibil yire, wi kveaa yire dakha. A nyine a

khaa, wɪ khaa nyɪnɛ dakha. Si mer wer mi so nare. Na-n kēkerē kha na tu puə'. A tibil ka ba fi nyɔ̃bɔ gbuaa, birə fe gbua kpu pɪraa wo. A tibil yaal mi-n we fi kul paar a gba fi kēkē gburo, birə gba aɸi darā a bananaa. A tibil tɔ fi na fāga per ni jala kha gi dā kilə biel tɔ kilə biel pɪer gi ha yenyɔ. Urɛkɛ n bielnɛ farni thīe hanaa, fa-n tɔ urɛkɛ n yaaleni a pemi far thīa'.

Ni kɔɔ niere di wɪ kɔɔ so ayi: Fa-n na aɸi 'walākha tibil. Si na laare aɸi lālaardaar. Si mer wer mi so nare: Na-n na ani lālaardara, na-n bielnɛ Thāgba na pe wireraake n kpoa narni. Thale na do bisana ani Thiraake hanile yū, gidoni a-n cvvɛ ɔɔ wi du phā tu puusɔra na tu bɔisɔra, di cvv dakha nyvɔn di ga-n dā tu sarasɔra na wirera na sarana'. Gidoni ado ni-n nar wirɛkɛ naan nini, anyee khaarda na 'le? Gado thalera war gbadara n cvv dakha gaa?" (Matio 5:38-46)

Tibil ikha na so nayi: Thumu yire telene tɪbulaake hani pa biel mɔ wa tooni kha bɔɔbɔɔ gado ko thumia ha gira'.

Anye do ani kɪer?

Si ture kha yi, Jeju koo dure mo pa bieldara kuune kha teenani gi buono. Si gire si teenani si je kier duon mo gi koo hani ljayeldaraa bo, gi cuv ser di si ji thumuruke tele wer gidoni wi-n koo ker kuur ga boolera.

Sa-n diino di ga boolera Romeso n koo kumadine ljayeldara ga. Lalaardaaruke gi soni kier duon Romeso sraseso na afi co khudaaruke n hulone fini. Sa-n diino ga gidoni ga boole ljayel busana n urnane la Romese srasesora. Gbul- ure wi-n weni "Jelotiso" gbegberẽ tibila we wi-n yaale huẽeke wa gbani si wa-n kekerena Romeso. Wi-n per phera di wi no, agibo wi ku Romeso sraso kotiso na wolone.

Tibil joo thithun booke Jeju hani ke thura, gbegberẽ tibilaalera koo ure di wa-n kekerẽ na ko ke thẽ.

Ikha na-n bule dbara gi do un-n ma welela yaa. We tibil na-n pe nu mo Jeju na doni fagadaar na Thagbaa puno, a do tho do thẽeke na ureni na weele Romeso wi the ljayel dura. Ni ye mo gi koo hani si Jeju na-n mu thumaale.

Sobor gi moke thẽ kani awi duo kier n cuv ser di sa ju ji kiru thumuraake manu. Gire n kani seberaake n hure kha na nwe ikha di jujoo n caanani ni boora. Yee pa mo wi hanani ye kulaake n huole warni a dona g-gol-dara, tibila n tire kpiere un-n ure a kho faga a tiire helu.

Gire si jini duɔn Jeju n dur ser kpter kpu na doni biel na gela'.

Si yiere, caca kpiere duɔn tibila n yaale phubi wi to Jeju piɛn a do awi taadaar Romē sɔrasee nyōkoo, si Jeju na koo tu fifilə caar thake n punoo', gidoni a bo ger. Pupu paar Juifiso na Romēsɔ koo cuure Jejura fil g-golone, si aa koo gba fāga huɛa'.

Sirake a koo hanane punone a wena thōthō thueso tātātō Thāgba duɔ wi gbū wi koo buluu.

Ger do noo thī kōtī gi sa phel Jejuu neka.

Nenē si mia gire Jeju koo muni seberaake si huni. Si-n yaale si kpalma khōrō khōrō dureekera a durni si pe thumu joro yenyora. Di thumura na bule tibila ado coka niwera gi, ado di gbul- kōtuna gi, agibo thuraake fev.

Di durera ha ure sa furoni:

Cacadaa Jejuu dur n yaal sare di sa cuor fāga kho kpiere asi yira. Agupi mō fa the fāga bi khora gbōgolenena? Ado mō Jeju soni gi, do fereε thethe n fu dɔbara gbōgolonena, do dakha fi na afti lālaadaar fa-n cuɔvoo.

Polike doni thōthon koo dure Rom eguliji ga durlera:

A khere ware aa: "A tibil cvvni puure na-n bir cvgvv puurə'. Na-n yaale gire na bvɔnɔni tivila fevv yera. . . Fa-n do puure na-n puno fa', dɔ fi ka fi kəə puurera ga-n the afi bɔ cvvra". (Rɔm 12:17, 21)

3. Kana dɔ Thāgbaa bɪsaani jul pa kvura

Gi teere kha Thāgbaa bɪsana n ur wɪ lɔ kɪlala wa-n kēkerē wɪ pe dɪbara ya?

Kpɪeresɔ har dudu tɪvilala ga thumura. Si anye dɔn asɪ kpɪer ga bilo?

Sa mu ner kpɪere yenyɔkɛ hanle ga bilo.

a) Kvurɪke teani kha

Cacadaa, ikhaa tibil na so fare "ɔɔ", gidoni thē daan du do gi teenane Thāgbaa bɪsana n jala ke kvur. A gi ha thale ɔr dɔn "kvurɪke teani kha".

Si anye wer dɔn kvurɪke teani kha?

Wɪre hanani kpɪer nɔ biel ga bilo, awɪda dɔn, gi teere kha du wo du n urna ɔɔ sɔrasɪsɔ a kēkerena lālaardaraake n yaale wɪni kɪla a wee wɪ wɪ thur dura. Ikha bɔnɔne awɪ kpɪer wo aa; dɔ sɔrasɪ n hale dura wa-n ber du agibo tɪvilaake na hanani punone a na berna dɪbara awɪ lālaardarara ga. Awɪ kpɪer dɔn wɪ hanale a na bulo wɪre fāga n bɔrni na yɔyɔa, wa-n ber wɪ tu

kuvrera. Ha pēda ikha sor ado gre therant k̄ier har oti ḡt daan d̄i Thāgbadaar na lō s̄orasi thōmana.

b) Hvæke d̄ont ha iedaa

S̄i j̄re wer du na hale ḡt do a na caana d̄ikhāa wi kēkerene ɔ lālaardarara gaaga. S̄i s̄i k̄oo sor fu paar d̄i Thāgba b̄isā dor caca ɓo Thāgbaa fāgadaar d̄i b̄isā, na Jejuu b̄isā. Eḡl̄iju thō na Thāgba b̄isaani thō ko thumura d̄uon wa-n tu s̄orasee kēkerē na fāga cuura'.

Mō s̄i k̄oo muni, Jeju we ser s̄i d̄o ɓuɔ sa the korvraake d̄ont gb- gol- cuure, a tibil cuu s̄i puure s̄i luma na ɓo cuure sa-n lumuɔ puurō', k̄ru d̄uon sa-n t̄re Jejuu naura. D̄i ma j̄i mō sa-n urni thale wo s̄i s̄i bir sa-n gba phana ga.

Ger ḡt sa-n 'laa file ha pedarara wa-n do s̄orasa'. As̄i k̄pter n̄o tire fil dureraake Jeju 'laani. Or w̄i-n we ha ie yāal h̄ve.

N̄i j̄ena ɓooke Jeju muni thum̄aake R̄omēdara n kumad̄ine l̄j̄rayeldara. S̄i ga ɓoolera t̄bila hale l̄j̄rayel dura ke n yāalenti w̄i urna lāu w̄i gba phana. N̄i ye mō ḡt hirent cast̄ baale na hala', ger ḡt Jeju thumu hire, gidont̄ aa-n yāal kēkerena', a bor fāga khor, narake mō th̄ies̄o khurni thale aw̄i ɓoole.

D̄i as̄i gba helele fil hvēele d̄i sa-n yāal s̄i lona fāga ɓi cuvrera ɔɓvraake niwe n dani t̄bila ga, ḡt do wa-n so s̄i

mõ si dont mamana agibo sora, agiborake wa-n so si wi yi sa hana bo fuur wireraake wi-n kporoni na wireraake wi-n cuuroni g-gol- thoma gaa be?

Tibula fev dudu punone a na mu sar gure wi perni haar, si sere, si teenane si too Jejuu dursora a ne gar nuu, adorake wi-n nu ser agibo di wa 'laar si ga irö.

Agipi Jeju na-n dur si si kpalane nyee too sa-n cuv thia' ga'. Aa-n yaal dakha tibilike n yenti nwe si a-n cuuro thia'. Jeju we ser di sa fu thoma, di thomana yaal sare 'lar hanane, a jo mõ sa urni a na ma tibil jo sa-n kena kuur. Jeju n we ser si do (ha ie midara) kiru duon ha ie yaaldara. Aa-n yaale sa-n na asi lãlaardara.

Si mõ fa pent dur ureeke cuurera do fi hana 'lar, tibula na yi afti filule gi bo wara', wa-n beest fer gi do gele do noo. Si thi nuröre na hale tutugo buoo sebera n ne sarni mõ Jeju caanani nwe mõ a hanani fil caalera gaa?

c) Jeju dor thi nuröre

Si-n kpiernane gure koo danani Jejuu fu boo. Ni jena gure kani, Pier koo pher khalu a cuna tibil biel wireraake koo puoni wi fu Jeju, nu a kur. Di Jeju wer, sor Pierra a kerana oo khal a to khal kpara, agipi Jeju koo kpeere kuunile nu kho. Jejuu thethe na pier wire puoni wi fua'.

Si punone kper gure na kpaaneni mõ a tuni yoooyo thale: Gi do noo gi pier kila na-n ur awi thithunna, gi

taare dakha tibil jooke na koo kheni ado suu n koo ker. Si punone huu wo oo cuu paake a hanani oo laaardarara. Mo ikha yini Jejuu cuu paalera agakpaana jooju bire kpierna awi yi hana sa kher haar tutugo buoo thumura.

Si sere ni yena gbulani yenyoo ha gire kani? Mo sa pe dur ure cuurera?

d) Asti tho nika

Ga khe sare di sa puno na 'laa kpiersoo gi ha oti. Gidoni tibila fev bielbiel hanane awi too pa na awi nisoo duduke telene wini. Ikha hale awi pa werake diwulu koo kuur n ker awi pa, wee bilo wer ha u har awi duu.

Si jire Jeju n yaale a debi asti kpiersoo agi yoo yurra. Mo boo fev si-n caanani faga cuure, adorake asti duu paar fev gi, ado asti di gbul- biroo gi, ado asti thethee yiroo gi, si teenane sa-n cuu ha u ga-n hale na nau paar wo paartke si hani si si bo hel tiire na faga cuure. Gi hure kier mo ntee pa mo thiena haaraani me a na 'laa tuur bulelesooraake: Gi sor. Anye ma cuu si i puno i cuu ha u ga-n hale? Umoo cuu pa ca ma hana ke doni nau thoma wireraake n ureni a ho mar laaardara?

Thi biel hale na-n diinoo ga, ger duon ka kila na thu kha na faga cuure hani a fi cuu le nau thoma gi-n har tibila kpiere joo. Si ji wer ado sa punone na debi thiena feva', si Jeju Kootun wer oo egulji a pe thomanaake doni ha ie

yaaɛ. Dɪ sa bire na mu saptɪrɪ kpura gɪrɛ wɪ-n went fi dɔ ha ie mɪdaa na beekɛ gɪ-n sɛnɪ.

=====

8

Ha u na dabirɔ fāgasɔ

Sɪ kɔɔ durɛ mɔ tibil 'leentɪ ha ukɛ a kɔɔ hananɪ fu paar dɪ the mɔkɛ Adā na Ɛvi nuurnɪ nūu Thāgbara. Nɪ kpiere jena mɔ Satā debini a ho sii, a thɔɔ astɪ caca thɪ kɔt̄sɔ a pɛ sopugo cuvrera. Sa durɛ a na jɪ mɔ Satā hananɪ laareeke hərəneeni da-n yaal a kve tɪbulaake Thāgba tini burabura. Ger dɔɔn thumu yvuke sa durnɪ sapɪtɪrɪraake n kpaanɛnɪ.

1. Nyanyaanɛke thenɪ dabirɔ fāgasɔra

Ɔbɔɔke sɪ-n huntɪ Bibil, sɪ-n yɪrɛ dɪ sobɔr gɪ dabirɔ fāga hale. Sɪ ado astɪ thumu yvuke dɔntɪ ha u gɪ, sɪ jɪrɛ ka Satā na ɔɔ kɔt̄ɛbisɔ hanɪ ha u na-n ha paarule bā.

Dɪ mɔ sa muntɪ gɪ hire nar, sa gbaar thɪ nɪrɔrɛ Thāgbaa sebera.

"Dɪ wɪ kɔɔ daan mu nɔ iiro Jerajedaraa dɔɔ. Dɪ ɔbɔɔke Jeju thenɪ gborona, dapaara kūu biɛlikɛ hananɪ kɔt̄ɛɛbi hɔhɔl ther khi dɪ paar da-n caanvɪ. Kuunile khi dɪ paar a-n ɔɔ dɪ dakha tibil na-n puno dɪ

lii 'lo bā, jorkorake na-n puno du liə'; gidoni wa-n buv lirə', si wi-n barane na ther di wi linəə dakha jorko, si a-n koo halle jorko di phū di beena therile di khaar, si tibiləke na hale di punoə'. Boo fev, ditino na diwilv khi dv paarsə na gōgvona a-n ha da-n hulē, si di gba bokana da-n liirena tomir". (Marki 5:1-5)

Sobor gi, kuunike na hana ha ia', oo kpter nyanyaane koo.

Ka paarike si huni dor thie kpaani nu. Kōtēebii cure kuunike di 'lee thie fev. Gaarera a ha, oo 'li kha na oo codara, oo khudara, na oo kuunsə kuure. A debire do thō do thie kōtēebiisora di wa-n cūnaa mō wi-n yaalni. Ger do kru di hunona tibila fii, di aa puno na bir na kuun kha na oo codara na oo kuunsəa', dirake aa puno a 'li kpter boo ga'. Wo kuunike khamadu nyanyaane oo kpterno na-n jul pa biella, maar n fure, di oo cuv pa na-n kv tibila maar, pūpūdaa kuunikedara dūon a-n gaare tomira gidoni kōtēebiisə n thogvure a per da-n cuv oo thethee tomir puure. Sobor gi kuunike na-n ji gure doni ha ia', a har gaar kōtuna ga do kpākpālā ga.

Ka paarike si yuni Thāgbaa sebera n nina ser thieeke thunani puuro ka. Do fi ji ado tibil wo tibil gba oobara faa kōtēebii na thogvū ga jalnaane na dana mō

kuunikeeda hani. Ni jena caca nweeke n fɔɔni duɔn yu ure na maaruke hierɔni, na kɔereeke gbāganeni na kɔer kpalaso. Cɔv pa kpala na-n ɔano du cɔv ɔɔ 'li kha na tɔbɔla n kɔe, ukha tɔbil ho th̄e tɔ wɔ wa-n cɔe tɔbɔla puure agɔbo awɔbara puure.

2. Kana khamadu nyanyaane agɔbo kpalakpala cɔvre n the:

Sɔ yu nyanyaane na kpalakpala cɔvre dor gure fev theni kɔt̄eebiiso pa ya?

Bulele guke kɔtinani ka. Asɔ tuur duɔn kpei. Do bure ga th̄isora fi juur joo sɔ fa-n 'laar tuur kh̄kh̄ yi kɔt̄eebii ga.

Tɔbil punone caana yu nyanyaane agɔbo a hana cɔv pa kpalakpala gi the th̄i jooɔra:

Mɔ nte caanane nwe jooɔ ɔɔ yi hanana du huura ha dir, agɔbo bɔsaan gi agɔbo kɔtin fi do gi punone dā fi mē, di wo wire n khɔni th̄i kpalaso a ho mɔ taa khaa, tama khaaso na yēe th̄iuke hɔni kha na gele, khoɔ dakha ke dɔni yu khoɔ ukha punone pe tɔbil ga nweeke.

Di mɔ sa fu sɔ na ji tɔbil hanane kɔt̄eebii di a-n vɔgɔv?

Gure na mɔni kɔer ga do ferere gi phubi sɔ so omē ga. Sɔ ni jure hune tɔbil wo tɔbilike bɔni sa cɔv gbobi thu th̄esooke Thāgbaa sebe pierni yi gi-n sāsure, sɔ punone sɔ ji di nwe hale ɔɔ thurɔ, di ɔɔdara gi hor beeke seni thɔmanaake kɔt̄eebiiso cɔvraani ger n yira. Durake wo

ado tibilile tore yire thu thōmanaake cventi si gado yi biirera ga. Wa tibil n 'le puno ikhaake theni dabirə thōmana a luvna.

3. Də dōw thōma Thāgbaa sēbē pter ger

"Ɔbɔɔke na-n loni duraake Thāgba vlfenanini a hani, na-n jal na phel dɔdɔw thōmaake tivilaake hani duraale nenē n cvvna'. Na-n do wi yi ani tibilsɔ wi gba awi bisā a kũubir gi di khebir gi wa-n jinə bonie dɔwra ga, na-n do wi yi ani thĩthun tibil a na-n cvv ditũ thōma ga. Na-n do tivilaake n jalani bo paar, wi nēnaa gire na inani agibo ni gba dibara ni faa dɔwɔrera ga, na-n do tivilaake dɔni kha ditũ thōma ga, na-n jal karamɔgɔsɔra bul yaalva', na-n sɔ khesɔa'. Gidonɔ Thāgbaa Kɔtĩ n laare tibil ca wire n cventi ga thɔsɔɔke gidonɔ caarsɔɔke hani duraake na jalni na gba n cvvre ga thɔsɔɔke ger dɔ nɔw Thāgba Kɔtin na-n taa war awi dule a hani. Si ne wer ni tɔw a lea di paar Thāgba kɔtina". (Deut 18:9-11)

Sobɔr gi nĩke wer dɔdɔw thōma gbaar para fev di gi kpaare nuɔ. Si a do fa khvena tibil wirera n cventi ga thɔɔle, na wire kɔw cventi a yie na khoruke wi yirɔni gi thɔw wer a pe ha helela na maaraake hərəne wini. Di mɔ

si kɔɔ sonu tibil wire n cuenti ga thɔ̄ole na-n hana ha u kpuraka'. Di mɔ̄ gi ha warni thale nũ pere na hale wireraake kɔ̄ere nyanyaani thalera ya? Wa punone na bir na 'li ha u wi biel be?

4. Jeju dɔbara dɔɔn taadaar

Gire kpaaneni thumu nɔɔraake si kɔɔ huni fu paara sapitɔraake gi purnane thumu buɔn ka ger nũ pere.

Gidoni kuunike na caanane Jeju. Sa hune nenẽ gire miani ɔbɔke a caanaani:

"Di wi pɔr Jejura a yi ure kɔ̄bẽebii kɔɔ harɔni, ke kɔɔ hanani dajɔ di too, a to kẽkun a hanana dakha yv buɔ, di maar kɔɔ fɔle wer fev". (Marki 5:15)

Anyee thĩ fie thaa! Kuunike cacara yuv nyanyaani da-n kɔ̄er nuɔ, a do kpãkpũdaar, da-n kpaar baba, ɔr ha ure jɛni gure dɔni ha u: Ɔɔ cuv pa bire jo helele. Ɔɔ kɔ̄erno bire ker ha pa biel, tu pha dɔvrike haan 'warni ninane ɔɔ tibil dora na ɔɔ cuv pasɔra. Nenẽke mɔ̄ Jeju taguuni a punone na l- tibilala wa-n wu tibil dakha, a punone nenẽ na bir na kuuni kha na tɔbɔla a na toona wi na ha u.

Thumurike si huni sobɔr guke danani gbelẽ gbelẽ.

Dureeke sa tironi dɔɔn Jeju dɔbara dɔ ure na punoneni na thubi tibil a na haa ha uke n puɔreni. Jojɔ hale awi so yi wi duna wer thĩe na ditune, wi-n jaal bul yaaale wi

kēkerena thīēele agibo wɪ kēkerena dituna thethe. Sɪ fa puno na kēkerena puurooke Satāa cʊvni na afi thethee ko ke thā'. Tibil ca ole nɪwe na pa, sɪ ga-n deenone bɔɔ fev dɪ thalera a na muv dabirə thɔmana a na-n per.

Tutugo bɔɔ sebesɔɔ nuna ser mɔ̃ Jeju fāgadaarɪke hanani punone thīe feura a hanane punone dɪ kumadina dabirə fāgadara na awɪ thɔ̃. Sa puno na asɪ thethee fāga na kəənə awɪ fāgara ga. Dɔ sɪ we ure hanani punone thīe feura a pɔ ɔr dʊɔn ure hanani yire khorr ɔr dʊɔn fāgadaar thīe feura.

Anye dɔ fil dureeke sa hani nī tibilaake hani le wa jɪ ha u fuuraka' dɪ the mɔ̃ kɔ̃tēebiisɔ n gaar wɪ, dɪ wa-n kpoona war?

Dɔ wɪ per haar wɪ we Jeju a na bul wer, dɪ wa the awɪ nɪwera, wɪ biel Thāgba, gure na bulonɪ jɔɔ dʊɔn dɔ ha pedara n buluu na Thāgba biēle, wa-n yaal bulleeke dɔnɪ gure Jeju Kirisiti na 'laani dɪbara. Dɔ tibil ca wele n khu nenē gure fevɔke wɪ-n kɔɔ cʊvni dɪ do gɪ-n faan kha dabirə fāga. Ado wɪ kɔɔ hanane thīe wɪ kɔɔ cʊvnanɪ ga thɔ̃ dɔ wɪ thii gɪ agibo dɔɔna gɪ faa. Dɪ Jeju kɔ̃tɪnɪke faani dɪpaa dɪ 'laa, ke hanani punone kɔ̃tēebiisɔra, na punone a thɔɔ wɪ a pe ha ie 'lerra awɪ hasɔ na awɪ kpiersɔ n puno gɪ 'le ha u. Jeju dakha dɔ ure na punoneni a na gbeɓire dɪ paarsɔɔke kɔɔ cʊvni a kʊe awɪ 'li khasɔ na yēe thīsɔ.

Mõ sa kpalmani thumura, si hune ka pa buelike si koo hunt ke mianu ha ie thumia. Gi-n jaal kha booboo na thumu nooke si hani muro gre. Poli letereeke a kherenti ha Filipidara gi:

"Na-n jē haar thī bielalaka', si thē fevra na-n so Thāgbara gre n bora nini na biele, na phvre, na fvore. Di Thāgbaa ha ieeke kænenu di tibil na-n ji kirva', na-n bera anu ha na anu kpiet mõ ni hani Jeju Kirisitira." (Fili 4:6 a dana 7)

9

Ha ie midara

"Gi da wireraake n cveni ha u di ga-n hale gidonu wer wa-n we Thāgbaa bisāsō".(Matia 5:9)

Ga thumuraake Jeju muni, a nina ser thuraake ha u na hana' Thāgbaa bisā teana a cuv ha u gi hale. Nenēke sa hune a na laa tuur bulelesoraake: Anyera Thāgbaa bisā teana a cuv ha u ga-n ha kanaake a hani? Di mõ a na fu a cuv ha ura ga-n hale wireraake diorōni?

1. Si do thoma 'li kha buo n hale tubulala

Sa mure ha pedaarida mō a doni ha ie midaar. Thumu bireekera doni midaar n nunane thī nro buo. Ado kɩlaso ur a na nyanyaan 'li kha buo ke tubula hanani, ure doni ha ie midaar n yaale a bir a mi 'li khaalera tubulala. Ger gi mō tibil urni di fu co mi thoma du haaraa, mē gi do gi gba buo, do fi ji mō fa cunni, do fāga pere n hale si fi mi cɔra. Gidoni afi jal na fu co mur do fi ko gbeburu paaruke fa muni cɔr gi bor thō cɔrera. Di do dakha fi kpee go kuur a bor liir diphā fa puno na mi cɔra gbegebe fa-n deeno gi puno gi dā khu paar afi co n puna. Thomaale na pure phubi buo ke fa-n cunni gbegebe, fi gba ũ birki fi dēe ura agibo a boka birki gi, fi gba ũ fi dēe ura phapha gi puna.

i. Si anye do dureeke sa tini thī nro reraake?

Si punone a gba thī nro re tubulaa 'li khadara a miēna mō cōna hani paar, cōna punone jiiir obooke gi-n gbanu buo joo agibo mō thīe dani a hona thāgba nyuon na je kōtū. Ado mō yena n kani fi-n māməlone afi co a faa, fa-n do nuo n kpaa fi mō dikhāa buo fa-n yaalni fi gbebere gi do fi-n kverore mūsū jōa'.

Mē gi dakha, a yena jōjuo na ka di afi 'li kha na afi ko gi yaa afi kher gi agibo afi tibilsō afi bisāsō we ga-n gbebiru', ga khure 'li kha ca ole n puno gi hana there buo. Mō cɔr na punoni a phuro a ji mō thāgba nyuon na-n unu, na thi jū dikhāa buo, mē gi kuune agibo her

punone a phuro a kue dapaara gi do thĩ ukhaake phuroneni dā do nɔɔ, ado fule lono, kulaake puuroni a kar, na bodel curre na yēe thĩso wo. Ger gi kɛr dakha do thoma n do joo ado fi yaal ga 'li khasoole kveani n birə gbeɓure a buɔɔ.

Ger gi, Thāgbaa bisā wer, ado mō Thāgbaa sebe soni gi, a hanana 'lar a na bulo, ha ie yaalela na bir kuune kha thōmana. Bir kuun kha thōma dor huēeke fi-n gbani si tibula yenyooke gbāa khani nīkhii n puno wi tu kha awi yoo pa agibo wi guur awi kulaake hani awi thĩthun si wi bir wi hana 'li kha na ha u. Sa-n bana wer mō bir kuun kha thōma khurni ka ga, si mō si doni Thāgba bisana si teenane sa-n do thōma ga biloole, mē asti nū ni na dubi Thāgba Kōtin.

ii. Mō si gbani thĩ nurore na co mur si mure yi do co kpee paar n gbeɓuri bo boɔboɔ si wi kpee cūr a bər.

Le co mi paar, bō gbeɓure kir duɔn wi tiire thĩe fevuke na piereni thōma ga-n jal ye kuɔɔa'. Mē gi si punone gba thĩ nurore di thĩe wo thĩeēeke na-n bābaraneni le co mi paar a hure mō 'li kha n kuurni agibo mō thū kha hantle, si do wi gbeɓuri gure koo doni nwe fu paar. Si wi puno wi gbeɓuri 'li kha buɔ n hale. Kāke, di paar hani, agibo thū kha gi, bilo fev teenane wi ye awi di pasɔ, a so ye sa bir na cuɔ gi 'lo bā. Do tiblaake wi cuɔroni puure n tu dakha wi faa di paar wi ha kha. Thĩe yenyooke na yoo curre ga, a je afi di pa a faa hana ole gi khure ka,

dɔ fi bo afti i yaal fi faa si fi puno fi cuu gi. Ger gi sa puno na 'le bir kuun buɔ ado tibula hanane thũ kha, bilɔ yenyɔra fev wa tu too guur thĩe mɔ gi teenana', ga khure 'li kha n puno gi puɔr, gi hana fãga, di guur thɔmaalera si-n we bã gbeɓire si wi mi cuɔr.

iii. Di ado thũ khaake hant fu paar punone gbeɓuri pi, si punone per haar sa cuure 'li kha buɔ di a hale ya?

Ɔɔ, si dɔ si thar gure dɔnti thĩ kɔtĩ ado sa mi 'li kha buɔ si dɔ gi do dakha there buɔra si-n mi sa-n bir 'loro di pa tunaake kɔɔ cuenti di nyanyaane ura.

2. Thãgbaa sebe, there buɔ

Jeju sor ayi:

"Ure n nienu ã thimusɔ da-n cuu a hure kuun kpeseeke menɔ ɔɔ cɔ boka nã therera". (Mat 7:24)

Gure dɔnti there buɔ tibulaa 'li khara duɔn a sa cuu gure Thãgbaa sebe soni. Sa sor ka pa biɛlike hana sinti file di si ji Thãgba kpiɛr ga biloole.

"Ger gi mɔke ni doni wire Thãgba phiirni di ni phu, a dona dakha wire a-n nani, ni hanani bo jur gi kɔtĩ gi ka, na ha bulo file, na dibara jor, na helele file, na ha fure. Ado tibil hana sor na ã tibil, ni hanana

kha ha fure a faa na hana kha; mōke Kirisiti koo faani ani sopugoso, nere dakha ni faa sopugoso na hana kha. Si gire joninake thie fev duon ni hanana navuke duonni biel do lidaake n cveni tibil di bor di ka. Ha uke theni Kirisitira, ke Thagba we narni ni 'le mo ni doni tomir biel".
(Colosudara 3:12-15a)

3. Ha ie yaale

Ha ie midara punone bul booraake nwe kotnaake lonani dura agibo caasora, di a-n nyanyaani ni thuke si haroni, wi punone dakha a bul ni ikhaake wi juni ke hani di yurasora.

Si hanane yaale tibiaake n cveni di ha u na hale para fev dabulo duo na tu bir duo. Si-n yaale tibiaake na punone na bul (Moyen Orient) muvayē Oriyadara. Afiriki (tu bir di) hanane tibia yaale na duonni thoma ha ie yaalela dusoraake ha u na hani gira', du the Thagba fvor thumura, na ca susora. Di jovo dor thoma ha ie yaalela a jal ye kuvlo, si ha ulera teenane wi jte cuv gi hulono, wi ju tebiri gi.

Ga do ser fev na punone na bul ha ie thumura mo si doni ha pedara ga, si si teenane si ur si bul ha ie yaal thoma ka wo ka ke si hani gi the Thagba bielela. Thagba bisana fev teenane wa-n biele Thagba ha ie thumura na bir ku

khadaara. Thāgbaa b̄sā d̄w̄n tibilike teanant̄ b̄w̄ wo b̄w̄ a d̄w̄ th̄w̄ do th̄w̄ēēke n 'laanent̄ 'lar na bir kuunena na ha ie yāalela.

Eḡl̄j̄s̄w̄ra Pas̄t̄eers̄w̄ hanane th̄w̄ k̄ōt̄t̄i a na cuv. W̄i punone na ḡw̄r th̄w̄ khas̄w̄ke w̄i-n caanant̄ Eḡl̄j̄ura s̄i ḡi dor th̄w̄ēēke d̄w̄nt̄ p̄w̄w̄ Eḡl̄j̄ura ga-n ha diin̄w̄ paara, Pas̄t̄eers̄w̄ n bulo ha pedaraake na-n jeni kha f̄ew̄ ga, d̄u do th̄w̄ēs̄w̄ d̄w̄ n̄w̄ w̄i bir wa-n 'li kha. W̄i teenane aw̄i fil d̄urt̄ n cuv 'li kha b̄w̄w̄ na ha u n bir ḡi ha ha pedaraa th̄w̄thun - khena na - konanaake hant̄ Jeju Kirisitira.

D̄irake wo adorake sa do Pas̄t̄eera', s̄i s̄i punone caana as̄i yi hanana n̄w̄ē ikhaake d̄w̄nt̄ ser ḡi tel̄ē d̄i sa bul bir kuun kha ḡi hale. Sere f̄ew̄ hanane c̄okana, d̄i n̄w̄ē thake n̄w̄r c̄okana f̄ew̄ da-n yāal a kue ḡi. D̄ikhāa b̄w̄w̄ ḡbulonaake vaarent̄ d̄u the th̄w̄ khara hanane yāale tibil ȳēa w̄i suura, aḡipt̄i a bul w̄i w̄i ḡw̄r th̄w̄ khara s̄i w̄i kuun kha ḡi hulono. Ger ḡi s̄i ḡbeure a p̄e a bulo ga th̄w̄w̄ ado ḡi dā a teena s̄i bulo.

D̄ikhāa b̄w̄w̄, th̄w̄ kha na k̄ila punone dā as̄i ḡbulonaake s̄i hant̄ ado kuunas̄w̄, aḡt̄bo c̄w̄ khudas̄as̄w̄, narake as̄i th̄w̄ do dapaara. Ado ḡi ha nar thale ḡi b̄w̄re n̄i cuv th̄w̄ē kh̄ōkh̄ō ḡi do n̄w̄w̄ ha u n ker ḡi bir. A s̄i dor tibilike w̄i-n cuv̄t̄ paar̄le, d̄ikhāa b̄w̄w̄ sa punone na ȳēē k̄ila s̄i cuv̄t̄ na tibila w̄i bir w̄i kuun kha.

Ger gi ha ie mur na do wire dɔntɔ seɓe jinaa thɔ̃ dɪbara ga, sɪ sere fev gi telɛ. Ɖɔɔke Jeju sontɔ ayɪ: "Gi da wireraake n cvent ha u di ga-n hale". A-n koo munane tibilaake dɔntɔ tu pɔɔsɔ mɔ̃ke ni hanɪ na mere. A-n ninane dakha di wire n yaalenti bir kuune, mɔ̃ke wi hanɪnake awɪ tibildara thura, na awɪ cɔkara, wɪ ha Thāgba bɔnanena ɔɔ bɔ jira di sobɔrikera teenane gi hana sɪ 'lar adorake thɔmaakera na yɔɔ cɔvrera ga.

10

Ha uke na unani

Tibila fev n yaale ha u, wɪ-n yaale wɪ tɔɔ thuraake ha u hanɪ, di kɔɔreelera hɔ warnɪ

dɔɔle na dor sobɔr dikhāa wi ya? Thāgbaa seɓe n dur ser thɛ ga biloole ya?

1. Bɔɔ yenyɔ

Ulfɛ Phaa n mu ser bɔɔ yenyɔɔda: Nenɛ bɔɔke sɪ hanɪ na bɔɔke na unanɪda. Bɔɔ yenyɔraale thɛthun gure lea gunɪ duɔn ast Kɔ̃tɪn Jeju Kirisitii bir ɪ ɔɔ i dubɪra. Ger gi mɔ̃ sa 'laani tuur khɔ̃rɔ̃ khɔ̃rɔ̃: "Anye pɪpu bɔɔ na sar?" Nenɛ bɔɔke wer sɪ punone so mɔ̃nake thɛna funɪ a dana nɪ gure, di a-n jalna a nɪwesɔ na thɛ khasɔ bilɔ fevra mena ga-n jal ga pɪ kɔɔa'. Sɪ ado Jeju Kɔ̃tɪn ker bir ɪ a na pɛ khu paar ga thɔsɔraale fev, gure dɔntɔ thɛ kha, kɪla,

kuursɔ si a thun ɔɔ ha ieeke dɔnti dabuɔ: Ke dɔnti ha u tibilala na Thāgba, ha u pa bieldaraa thīthun, na ha u tibilɔ na Thāgbaa thī tinənɔ fev.

Si hune ka pa biel kāke Jeju soni ayi:

"Di ɔbɔɔke na nieni kivr hale na lāvsɔ, na-n do maar n fv na', gidoni do gelesɔ n kɔɔ dā bo, si ga do ger na dvon thi pi paar dapaara pa'.... Le a so war: Ū ca na ure a na-n kena v̄ ca, di v̄ fāgadari di biel na ure a na-n kena v̄v fāgadaari di kpu".
(Luki 21:9-10)

Kpākpāada jɔjuɔ kɔɔ kɔɔere Jeju na cuvre booke na unani ha ule di a dā dapaara. Si Jeju n gbeburɔ wer wɔ tɔɔ na pɔere booke na unani.

A na unɛ, ɔɔ a na unɛ sobɔra si ga do dapaara ga. Si har booraale dɔnti pɔer boɔ, di Jeju na-n dur si si jena pɔer booraakera nyanyaane na jɔre na ka, na mɛresɔ dudu di kulasɔ na hale dakha.

2. Ha pɛdaar, dvon ha ie mɔdaar

Si kɔɔ mure yi Thāgbaa bisā dvon ha ie mɔdaar. Si kɔɔ ha ner 'lar na-n do ha ie yāal thɔma. Di ado mɔ Jeju soni gi du do nenē booraake ha ie yāalela n khe sare murra

bɔɔ fɛv, du ho nɔ mure gi dɪbara, ga-n khiir si nyẽ ha ie mi thɔmana gaa be?

Si kpierna dɔtɔɔɔ, wɪ-n gbaar awɪ bɔ fɛv khodaa haanena wa-n kɛkerena khoosɔ. Bɔɔke wɪ-n dont buɔ a kpee tibil biel, wɪ-n jure a na kere na ã dikh-o na kho kpu wɪ-n jure dikh-o a na khire. Si ga-n do nɔɔ di tibula na so nayɪ una do dɔtɔɔa ga'. Di mɔ thĩe na debini duɔn, si jure thuraake si hant jɔre nwe ka, ger gi si teenane si do buɔ sa cue thĩ debire n puno gi hale.

Ado si puno a gbɛbi tibula yenyɔɔke thunant kha gi dor bɔɔ si cuv, paarle na dor pa buɔ, adorake dikhãa pa kɪla hale 'lo. Ɔbɔɔke Eglɪjɪsɔ n urnɪ wa-n bul ha ie cuvrera, ado di yirasɔra gi ado paar fɛv thura gi, wɪ-n dor thɔmaake n cuent bɔɔ tibulala fɛv narake wire gaarentɪ buɔ a kɔɔ ha cacara nɪwera na sobɔr.

Si gire n kont buɔ wo duɔn a gi gbɛburi gi-n bilo nɪwera n bir du phã dikhãa pa wo.

Dɔ ni ju nĩ bɔɔke ha u wer na hana fãga thaka'. Di do sa-n teburi ha ura.

Nyẽ n khiire dikhãa bɔɔ wire n menɪ ha ura. Thɔ khu gi na sobɔr. Wɪ teenane wɪ gba 'lar wɪ juna dikh-o a gi dumɔ dumɔ wire hale thĩe na debini mena gi na thumtaake Jeju munt Matiɔ yemɔt verse yuɔr phebirera:

"Gi da wireraake n cveni ha u di ga-n hale, gidoni wer Thāgba na-n we ɔɔ bisāsɔ."

3. Bɔɔke na unani

Sɪ-n yaaɓe sɪ dɛɛ kpiere Thāgbaa bobon Ejai seberaake a khereni, yena taamaad- gi cuu sɪ wɪ kɔ Jeju:

"Gidoni wɪ kɔ sare bisā, wɪ ha ser bisā. ɔr na huna jamana dɔvr koo ɔr wa-n we durdaar bɔɔn, Thāgba fāgadaar, Thireeke hanile khorr, jamana bikuunike 'laaneni ha u. Di ɔɔ jamana di na hana khu paara. ɔr na 'laane ha uke n puɔrɔni khorr ɔɔ jamana di na mar kīkīkī di soborra na fil sarvra ga dɛɛ, a fvna nenɛ na bɔɔ khorr waa v̄v̄". (Ejai 9:5 na 6)

Bisāalera Thāgba ulfenti una 'laare di Ejai bobon mu gi, ɔr na dɔɔn ha ie jamanaa bikuun di Jeju Kirisiti gi.

ɔBɔɔke sɪ-n hunt Thāgbaa bobonaa sebesɔ, wɪ-n mu ser Mesii ūda, ke dɔni jamana a dona Taadaar. A ga so thale du ho thiena bɔ biella ga cuu, a ho thī biel cue dibara. Sɪ nīke sɪ jire Jeju unɛ caca un sɪ a na bire na ū balanyɔ un wo, ɔ ūlera sɪ-n pier nīke 'lo.

i. Anye dɔ nɔɔ Thãgbaa bobona na-n mu gi mē?

Ɔbɔɔke sɪ-n hunti gɔ̄gɔna yɔɔ fii, gɔ̄gɔ̄ yɔɔɔ n wɔɔɔne dɔdɔdɔ, sɪ ado sɪ tɔ na wɔɔ̄ gi liir sɪ-n jɪ gi hunɔne a lee kha fii. Thale bobona n yɪ bɔɔke na unani na Jejuu ɪ yenyɔɔle du ho bɔ biɛl gi. Sɪ ser ke wer hant bɔɔrara dɪ ga-n cuv, sɪ jure gi-n gba ser bɔɔ dɪ sa-n pɪer gidoni bɔɔ yenyɔɔle leere kha a hunɔnɔ.

ii. Anye Jeju do ha ie 'laa jamanaa Bikũu?

Ɔɔ caca ɪna, Jeju Kirisiti kɔɔ gbeɔɔre ha ie huɛ fev. Ɔɔ khi kuku thurura na ɔɔ khi ura, gre Jeju Kirisiti cuvni na hana tibil huɛ dɪ na hant ha u na Thãgba. Gerra sa puno nenē na bir na kuuna Thãgba. Mɔ sɪ yɪɛni, Ejau sebera gi-n nunane Thãgba na bire na cuv ɔɔ jamana dɪ ka ha u na hant gi puɔr yerr. Thãgbaa sebera, ulfe Tũ kɔɔ kherere na Eɔɔrɔ thumur. Dɪ ca thumu urera thumu bireeke wɪ-n went "Salɔm" ke sɪ kɔɔ soni ɔɔ kɪr seɔeke fɪ para, ɔr kɪr dɔɔn ha u. Ure dɔni ha ie 'laa jamanaa bikuun, kɪrv dɔɔn Jeju Kirisiti mɔke Ejau soni, ɔr na cue Salɔmlera gi ha mɔke Thãgba kɔɔ kɪɔerni kekerarake gi hana.

Salɔm thumu bire guke hulonone kɪrv ka dɔ sɪ so nar. A-n nunane biɛl duv na 'li kha na bɔnane thɛ fevraake tɔɔla gbeɔɔni kha dɪ wa-n cuv nɔ biɛl:

A fɔna tibilə na Thāgba, na tɪlɔaa hararake mɔ wɪ hanɪ thura tɪlɔaa bilo na kha thēeke Thāgba tini (hɔ numa, thura, na thu nyɔɔn, na yēe thīsɔ).

Salɔm thumu biree kɪr dɔɔn ha uke hulɔneni ka. Ke nɛnanɪ ha u na bɛr thumu na mɔ ga bɔrni tibilə, na mɔ a na-n kākani a hana lɛr dakha. Ɔɔ kɪr n nɪnanɛ dɪ thɪ kpu na hale a teena gɪ una a babarane ha iɛ caarika'.

Sɪ ha iɛ ca ure sɪ-n piɛrni gure a bɔɔn na sobɔr. Ejau Thāgbaa bobon ha sɛr tu jur dɪ Jeju Kirisiti na 'laane ha iɛ caarɪlɛra.

iii. A mu ger dtkhāa pa ya?

Ha iɛ caake bobona n muni thune hɔɔnɔna fii ha iɛ ure sɪ harɔni nɛnē, durake sa puno na asɪ thumu bi na mu mɔ ha uleeda hana'. A miere mɔ ga hanɪ. A ha sɛr kpiɛr jaare gbe mɔ thi bɔɔnɪlɛra na hanɪ ka ha ura na tooni.

"Aa hɔbɪ na gbebinane bana bire na too pa biɛl kpe na toore na khunə bɔbir pa biɛl. Na bii na sidū'ū buu na gbeɪre kha na na pa biɛl dɪ bisā buu fiwɔ na-n khe wɪ a na-n jalna wɪ nyɔ nyɔ paar. Na nɛ na numuke hɔni kpe na-n khvɔl khare pa biɛl dɪ awɪ bisɔ na gbeɪre phɪ pa biɛlla. Sidū'ūu na na, wɛr fɛv na-n khvɔlɛ hɔɔn. Bisā toonane na gbaar nyɔɔ na lɔɔ dɔphāa kaarɔ sɪ thɪkɪr na 'liə', dɪ bisā buu na tor

*nyõõ si kaara. Di puu cvvre na hale bã', ã
gõgõ phurə ga. Gidoni thu fev na hinəne
Thāgba ju mōke nyvən thironi lanyõ
there". (Ejai 11:6-9)*

iv. Sa punone na ju ado boboni thethe yure thiena gbelē gbelē yaa agtbo thĩ nūrəre gi dɪbara?

Gi khure kir jura. Thĩ kōtū dɔn si furo dur kōtunaake si
juni si sa-n ha na 'lo thĩ yrasoola'. Gure dɔni dure ka
paaraake dɔn biel duvr hale, ha u hale, ber buo hale,
thulke 'li paar na hala', thũ kha na kɪla na hala', di
sopugo giraka'.

Jāake dɔni thōthɔn, booke a-n khereni nūrəre sebe, a
gbaar booke na unani ke Jeju Kirisiti na-n kumadɪni a
miena jamanaake cvorike wɪ kherni l-osɔ hoo a faa
gidoni, gidoni wa hana der di thulkur na hale ana dā
wa'.

Ha pedaarike, hanani nũ pere Jeju Kirisitii bir una, ɔɔ
nɔbooke n piereni dor ha iedaa yire khorra.

Ha u guke sa toonani kha vreeke wɪ-n went ha ie
jamanaa bikuun khorr di ha ulera dɔn dabuɔ waa vũv.

Ger dɔn asi nũ peeke si hanani khorr!